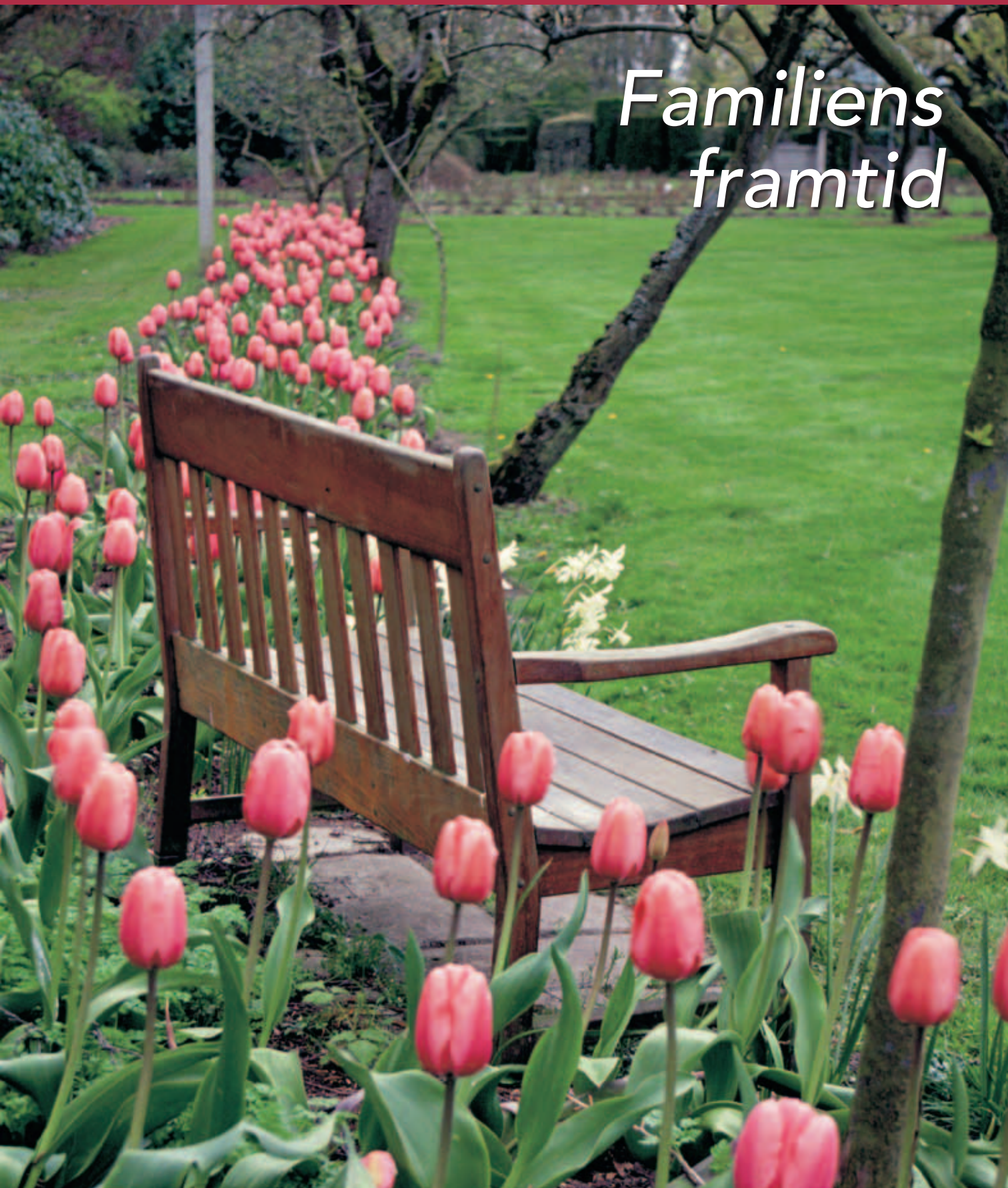

kvinner&familie

Medlemsblad for Norges Kvinne- og Familieforbund

Nr. 2/2009

*Familiens
framtid*

Velsignet er innflytelsen et ekte, kjærlig
menneskes sjel har på en annen.

George Eliot

Mange mennesker har feil oppfatning av
hva som gir ekte glede. Den oppnås ikke
ved å tilfredsstille seg selv, men ved å
være trofast mot en verdig sak.

Helen Keller

Å handle kjærlighetsfullt,
og å handle i glede bringer glede til
andre, og gjør at man selv føler glede.
Jeg tror vi er kalt til å bringe glede.

Dorothy Day

Det første jeg måtte lære da jeg
ble diplomat, var å holde munn
på mange språk.

Golda Meir

Et liv uten ettertanke mister raskt sin
dybde. Det blir som en åker med bare et
tynt lag med god jord – en kraftig storm
og alt er vasket bort. Det har ingen
langsiktig verdi for noen. Ettertanke,
meditasjon, selvransakelse – alt dette må
til hvis vi ønsker å ha noe å si ...

hvis våre ideer skal være klare,
konsise og velutviklede.

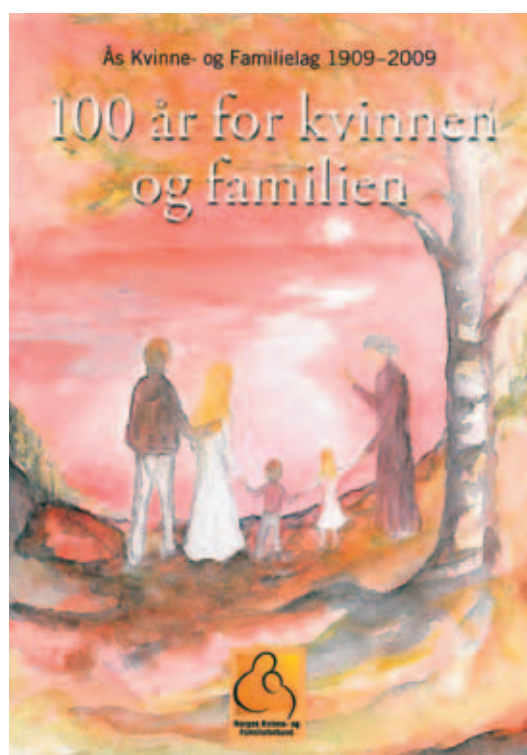
Ruth Senter

Gå en tur i skogen,
nyt naturen og solskinnet,
gå ut og finn tilbake gleden i deg selv.
Tenk på alt det vakre som fortsatt finnes i
og omkring deg, og vær glad!

Anne Frank

Vennlige ord er perler som bor i hjertet
og sjelen og består som gode minner i
årevis etter at de er sagt.

Marvea Johnson

Del 1

100 år for kvinnen og hjemmene

Ås Kvinne- og Familielag ble stiftet den 30. mars 1909. Laget har vært aktivt i 100 år for lokalsamfunnet, og vært en pådriver både politisk og samfunnsmessig. Lagets historie forteller om dyktige, kreative og uredde kvinner som har vært med på å forme dette lokalsamfunnet.

Kvinnene hadde ennå ikke fått alminnelig stemmerett og hadde derfor ingen direkte påvirkningsmuligheter. Vi leser i protokollen fra dette året at: «Slik påvirkning måtte skje gjennom mannens virksomhet, og han var ofte ikke villig til å diskutere samfunnsproblemer med sin kone. Hun skulle ikke plage hodet sitt med den slags problemer».

Men kvinnene ville med. De ville ha stemmerett og siden bruke den. I Ås bodde Kaja Storjohan Isachsen. Hun var prestedatter fra Oslo og søster til Marie Michelet som var formann i Oslo Hjemmenes Vel (stiftet i 1898), og hun ble i 1915 også stifter og formann i Hjemmenes Vel Landsforbund, senere Norges Hjemmerforbund. Kaja Storjohan Isachsen var allerede i 1907 blitt valgt av Ås Herredsstyre til domsmann som eneste kvinne. Hun var småbarnsmor med fire barn under 10 år og en samfunnsengasjert dame som så kvinnenes muligheter. Som sin søster ville hun ha kvinneverdighet.

I mars 1909 ble det arrangert en foredragsserie i Landbruks- og høgskolens festsal. Serien ble annonsert slik:

Kvindesaksforedrag flg. tre tirsdager kl. 6.20. Entre kr .0.15.

16. mars: Fru Marie Michelet: Kvindenes organisation. 23. mars: Fru Mariane Nærup: Kvindene og hjemmets økonomi. 30. mars: Frk. Anne Holsem: Stemmeretten og det ansvar den lægger på enhver borger. *Adgang for voksne kvinder og mænd.*

Kaja Storjohan Isachsen var en foregangskvinne i Ås og gikk i bredden for kvinnenes stemmerett.

Motstående side: Ås Kvindesaksforening stilte opp sin egen valgliste ved høstens valg i 1919. Dette var den første rene kvinneliste ved noe valg i Norge.

Norges Kvinne- og Familieforbund

Norges Kvinne- og Familieforbunds handlingsplan for landsmøteperioden 2008 – 2010

KVINNEPOLITIKK:

Sikring av kvinners økonomiske rettigheter i likestillingsloven og ekteskapsloven.

Mål: Økonomisk likestilling mellom ektefeller i ekteskapet og mellom partene i samboerforhold, gjennom likedeling av inntekt og formue.

FAMILIEPOLITIKK:

Full barnehagedekning og økt kontantstøtte

Mål: Frihet for foreldre til selv å velge omsorgsform for sine barn.

MILJØ OG FORBRUKERPOLITIKK:

Matvaresikkerhet og kostvaner i hjem og skole.

Mål: Større kunnskap hos barn og unge om hva maten inneholder, sunt kosthold og hvordan mat tilberedes.

INTERNASJONALT SAMARBEID:

Internasjonalt samarbeid for å bedre kvinners levekår verden over. Dette innebærer informasjonsarbeid samt prosjektarbeid i den 3. verden og organisasjonsbygging i Øst- og Sentral-Europa.

Vårt arbeid springer ut fra følgende visjon:

Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser, verdsetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

Hensikten er å

Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Målet er

Samfunnspåvirkning i kvinne- og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

K&F er tilsluttet

Nordens Kvinneforbund (NKF) og Associated Country Women of the World (ACWW).

Kjære medlemmer

Familiens framtid avhenger av at den gis levelige kår. Dersom den skal bevares som en god og trygg ramme rundt enkeltmennesket, er den avhengig av at vi alle gis tid og mulighet til omsorg for hverandre. Det handler om noe helt fundamentalt i livene våre, - noe vi bygger hele livsløpet vårt på.

Et inkluderende og varmt samfunn forutsetter inkluderende og varme mennesker. Slike mennesker skapes der forholdene legges til rette for det. Derfor er det så viktig å satse fullt og helt på barn og unges oppvekst og muligheter for utvikling. Derfor er familiens kår så viktige!

“Størst av alt er kjærligheten”, står som sentrale ord i flere livsanskuelser. Mange mennesker opplever det som en universell sannhet. Dersom vi i tillegg tror at det er viktig å elske vår neste som oss selv, blir vi nødt til å ta tidens alvor inn over oss. I en verden der lidelsene kommer inn i stuen våre gjennom TV, radio og aviser hver eneste dag, blir utfordringene våre store, og vi ansvarliggjøres på en måte som det ikke er mulig å lukke øynene for.

Midt i dette, som kan virke overveldende og uoverkommelig, må vi gi hverandre oppmuntring og støtte. Bare slik kan vi bevare troen på at det vi gjør har en betydning. Bare slik kan vi ta vare på håpet om at vi skal lykkes i å skape en god framtid. Det handler om samarbeid bygget på tillit og kommunikasjon.

Som voksne vil vi alltid være forbilder, og som samfunn legger vi føringer for normer og verdier. Dette er noe å tenke over i flere sammenhenger. Hva signaliserer vi for eksempel når omsorgen for gamle mennesker om og om igjen framstår som salderingspost i kommunenes budsjetter?

Vi har langt igjen. Oppgittethet må imidlertid aldri gis plass på dagsordenen. Utfordringene må føre oss inn i økt kamplyst! Det er disse signalene vi må formidle, sammen med respekt og omtanke for hverandre.

Norges Kvinne- og Familieforbund har aldri veket tilbake for store utfordringer. Det gjør vi ikke nå heller. Det er derfor vi vil gi alt for det vi tror på: - Et godt samfunn, der empati og omsorg står i høysetet, og der familien verdsettes som den viktige bærebjelken den er.

Jeg ønsker dere en god sommer, - rik på fine opplevelser og tid til ettertanke.

Hilsen til dere alle fra
Toril Sonja Gravdal
FORBUNDSLEDER

kvinner&familie

Nr. 2. 2009
123 årgang - Grunnlagt 1887

ANSVARLIG REDAKTØR:
Toril Sonja Gravdal

UTGIVER:
Norges Kvinne- og Familieforbund

This book is printed on Arctic Paper. Arctic Paper is a holder of FSC transparency certificate.

ADRESSE:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no

REDAKSJONSRADET:
Toril S. Gravdal
E-post: torilsg@online.no
Kirstin Neerbye Hagen
E-post: neerbyehagen@kvinnerogfamilie.no

INTERNETTADRESSE:
www.kvinnerogfamilie.no

ANNONSER:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99

ABONNEMENT:
Kan bestilles hos utgiver.
NOK 150,- pr. år.
Medlemmer av forbundet får bladet gratis
Bankgiro 6034.05.20680

DESIGN: punkt&prikke...
punktpricke@me.com
FORMIDLING: 2punkt AS
TRYKK: 07 Gruppen AS

Opplag: 6.000
ISSN: 0806-1173
Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser
er ikke tillatt uten etter avtale.

NESTE UTGAVE:
September 2009
Stoff innlevering: 15. august 2009

Tanker omkring familienes situasjon

AV ASLAUG SØLSNES

HISTORIKK:

Går vi 40 til 50 år tilbake i tiden så var familiemønsteret slik at den kvinnelige delen av familien var hjemme og tok seg av hjemmet. Hennes rolle var omfattende:

Organisere hjem og familien. Sørge for at de stod opp til rett tid og kom seg til arbeid og skole.

Holde hjemmet i en rimelig god standard dvs. vaske, støvsuge, vaske klær, gjøre innkjøp, bake, lage mat. Sy og reparere tøy etc.

Oppdragerrollen. Mor skulle være til stede når barna kom hjem fra skolen.

Hjelpe til med skolearbeid, sørge for at barna kom inn til rett tid. Og passe på at de kom i senga til rimelig tid.

Mor skulle også delta i diverse lag og foreninger. I denne perioden blomstret foreningslivet i Norge. De tok seg også av omsorg for eldre familiemedlemmer.

ANNO 2009

I dag er kvinners situasjon en helt annen. De fleste kvinner har utdanning som gjør at de er ettertraktet i arbeidslivet (det er stort behov for arbeidskraft, vi har et såkalt stramt arbeidsmarked). De ønsker å benytte sin yrkeskompetanse og utvikle seg videre.

Så kommer spørsmålet: Kan vi fortsette i jobben samtidig som vi får barn? Her blir ofte svaret "nei". I følge fødselstatistikken i Norge så går antall fødsler drastisk ned, og kvinner blir stadig eldre før de får barn (35-40 år). Fortsetter denne trenden vil vi om få år stå overfor en skrikende mangel på arbeidstakere, for å dekke behovet må vi importere arbeidskraft. (vi gjør det allerede i dag). Hva tilbyr samfunnet unge kvinner som står mellom valget å være yrkesaktiv med barn eller yrkesaktiv uten barn? Barnehager er fortsatt en mangelvare i Norge, selv om politikerne de siste 10-15 år har lovet full barnehagedekning.

Barnehager er et meget godt alternativ

med lang åpningstid (fra 07.00 – 17.00 enkelte steder). De fleste barnehager er godkjent fra 1-6 år. Vi har fått utvidet fødselspermisjon, det er meget bra, også at far har rett på permisjon. Dette går greit så lenge man er ansatt i offentlig sektor, men ikke fullt så populært i privat sektor. Selv om kvinnen/familien velger å få barn er arbeidsdagen fra klokken 08.00 – 16.00, ingen hensyn blir tatt til at barna må være i barnehagen opp til 9 timer per dag. Hvem er det da som fungerer som tilknytningspersoner i en av menneskets viktigste utviklingsperioder? All forskning bekrefter at trygge, stabile voksne fortrinnsvis de biologiske sikrer en god generell utvikling.

Hvorfor tar man ikke dette på alvor og tilbyr småbarnsforeldre en kortere arbeidsdag? Her er 6-timers dagen en fantastisk tilbud.

DET ER MASSE ARGUMENTER MOT DETTE VI HØRER:

- 1: Det blir for dyrt for samfunnet.
- 2: Det vil oppstå problemer på arbeidsplassene med kortere arbeidstid.
- 3: Lite effektivitet når arbeidsdagen er kort.

Dette er bare noen få ting som kommer fram i debatten. Det positive kommer ikke fram.

Personlig tror jeg at effektiviteten vil øke med kortere arbeidstid.

Sykefraværet vil bli mindre (sykefraværet i Norge er svært høyt i dag).

Foreldrene får mer overskudd til å ta seg av barna og familien.

Og det som jeg personlig er opptatt av er: **Barna får en kortere barnehagedag/arbeidsdag.**

Noe som ut fra et barneperspektiv er svært viktig.

Vi voksne har Arbeidsmiljøloven som sier klart fra hvor lenge vi har lov til å arbeide per dag.

Barna har ingen love som begrenser

deres oppholdstid i barnehagen. Det som vi ser i samfunnet i dag er at antall barn som har behov for ekstra hjelp og støtte fra psykologer, sosialarbeidere, psykiatere og at selvmordsstatistikken er økende for barn i ungdomsskolen og videregående skoler. **Barna er et signal på at noe er galt i samfunnet, dette må man snart ta på alvor.**

Småbarnsforeldre går med konstant dårlig samvittighet for at de ikke klarer å ta seg av barn og familie. Dette gjenspeiler seg i samlivsbrudd som også er økende. **Det blir for lite tid til samvær innad i familien.**

Vi har et samfunn som ikke er tilpasset dagens situasjon med store krav til effektivitet og at man skal gi alt på jobben. Det er heller ikke tatt hensyn til de store utgifter det er å få seg en bolig innen rimelighetens grenser. For å få en vanlig leilighet eller hus er det snakk om millioner, dette er noe som rammer unge i etableringsfasen. **Hvor det er det blitt av sosial bygging som Husbanken hadde i 50-årene?** Dette tilbudet var spesielt beregnet på unge og mennesker som hadde behov for rimelige hus. Har det vært mulig for yngre mennesker å få et rimelig husvære så hadde nok også det blitt flere som kunne tenke seg å ta noen ekstra år for å prioritere familien. Kanskje vi ville få færre samlivsbrudd og mer veltilpassede barn/unge?

Om noen få år får vi en flodbølge av eldre/pensjonister som har behov for omsorg/pleie.

Hvem skal ta seg av dem? Vi har allerede et skrikende behov for flere hender i eldre omsorgen. Det er for få omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Hva med hjemmehjelpsordningen? Politikken er at de eldre skal få bo hjemme så lenge det er mulig.

Dette er et godt tilbud, men det krever **tett oppfølging fra hjemmehjelper og sykepleiere.**

Her må samfunnet gå inn for å være forberedt på det som kommer.

anno 2009

I 2005 undertegnet K&F "Avhengighetserklæringen" sammen med blant annet Norges Røde Kors og Redd Barna. Det er godt å vite at vi er mange som jobber for barnas framtid.

AVISINNLEGG FRA K&F:

BÆREKRAFT OG LIKEVERD

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Familien er en verdifull ramme rundt enkeltmennesket. Derfor må familiene gis tid og mulighet til omsorg for hverandre. Dersom vi ønsker å skape en bærekraftig framtid må vi løfte fram omsorgsverdiene. Bare et samfunn som lykkes i å gjøre dette kan bli det gode samfunnet vi ønsker å gi videre i arv til våre barn, barnebarn og oldebarn.

Stadig flere snakker og skriver om betydningen av likeverd mellom kjønnene i forhold til det å skape et bærekraftig samfunn. Dette handler ikke bare om det som i våre øyne er en selvfølge; at menneskers verdi er uavhengig av kjønn, men også om et fundamentalt likeverd mellom de arbeidsoppgavene som tradisjonelt har vært ivarettatt på forskjellig måte av kjønnene. "Likestilling" er et ord som etter hvert mest har handlet om kvinners inntreden på mannens tradisjonelle arena. En gang sa vi: "Mor har gått ut i arbeid, men far har ikke kommet hjem." Vi vet at mange småbarnsforeldre i dag er slitne av mangel på tid, og at mange små barn har lengre arbeidsdager i barnehagen enn mor og far. Tiden er nå moden for verdikamp i stedet for kjønnskamp!

Tidsklemma er i ferd med å gå ut på dato. Finanskrise og klimakrise bør ses som klare signaler om at tiden er klar for å skifte retning.

Forbruksveksten kan rett og slett ikke fortsette på samme måte. Vi må gå veien fra forbrukssamfunnet til omsorgssamfunnet. Det er en farbar vei, og den eneste veien vi kan se som forsvarlig.

Vi vil at familien fortsatt skal være bærebjelken i utviklingen av et godt samfunn. For oss er kontantstøtte, omsorgslønn, ektefelledeling av pensjonspoeng og 6-timers dagen blant virkemidlene som kan bringe oss videre i ønsket retning. Familiene MÅ gis tid og mulighet til omsorg for hverandre!

www.holdbart.no

Selv om ingen kan alt, kan alle litt, og sammen kan vi mye mer enn hver for oss!

Sammen kan vi hjelpe hverandre til å nå resultater som er uoppnåelige hver for oss. Sammen kan vi lett redusere belastningen på mennesker og natur, økonomi og ressurser, samtidig som vi dekker våre behov gjennom en bærekraftig livsstil. Sammen kan vi skape omsorg i et helhetlig perspektiv fra vugge til grav, med lokale løsninger fra lokale ressurser for lokale behov.

AV PER RUNE HOLLUP

Norges Kvinne- og Familieforbund bygger nå opp et nettverk av seriøse aktører i arbeidet med en bærekraftig samfunnsutvikling. Samarbeidet er en dugnad under mottoet: Tid og mulighet til omsorg for hverandre, og formes som et nabolag med forskjellige temahus på nettstedet som dyrker framtidens løsninger: www.holdbart.no.

Klimakrise og finanskriser synliggjør nødvendigheten av et slikt samarbeid. Det handler om å vise retningen inn i en god framtid for oss og våre etterkommere, og det handler om å synliggjøre holdbare løsninger på de problemene vi allerede har.

Det finnes mange bedre og mer gunstige måter å innrette vår hverdag på. Små og store triks som vil gjøre livet langt enklere og fordelaktig for alle, og som samtidig vil skåne natur, miljø, økonomi - både for enkelt individ, men også for nabolag og samfunnet forøvrig. Men det er viktig å ha gode veiledere så en unngår å gå seg vill i alle muligheter og utfordringer.

BAKGRUNN

26-27 Oktober 2006 møttes over 500 folk fra hele Norden i Oslo til Nordisk konferanse om bærekraftig samfunnsutvikling (med hovedparole Framtiden kommer nå). De fleste deltakerne kom fra kommuner og offentlig forvaltning men også noen fra det private næringsliv samt frivillige foreninger og organisasjoner. Arrangør var det norske

miljøverndepartementet og KS (Kommunenes Sentralforbund) i samarbeid med blant andre Nordisk Ministerråd og Stiftelsen Idébanken.

Hovedtema var at arbeidet for en bærekraftig samfunnsutvikling i Norden stod ved en skillevei, hvor de nordiske samfunn er rike og har gjennomgående høy livskvalitet, men hvor velstanden bygger på ressursforbruk og miljøbelastning som ikke er bærekraftig.

En av hovedkonklusjonene var at om utviklingen skulle snus i tide, er det ikke nok å stole på internasjonale og nasjonale virkemidler, eller på markedet. Men at mobiliseringen må komme nedenfra, fra folk flest, der de konkrete avgjørelser fattes og denne nye erkennelsen må føre til en revidering av de nasjonale strategiene for bærekraftig utvikling.

Siden har det skjedd lite, og vi er nå langt inne i FN's tiår for Utdanning for bærekraftig utvikling som startet i 2005. Erfaringer fram til nå har vist hvor vanskelig det er å få de rike nasjonene til å ta ansvar og vise politisk handlingsvilje, særlig her oppe i Norden som bærer et stort ansvar for å lede an. Norge er høyt oppe på listen over landene i verden som forbruker mest av jordas fornybare ressurser. Hvis resten av verden hadde gjort som Norge, måtte vi ha hatt mer enn tre jordkloder.

EN GYLDEN ANLEDNING

Det sivile samfunn har en viktig rolle som arena for debatt, samhold, tilhørighet og omtanke for hverandre. Noe som er vist ikke minst av

engasjementet som Hundreårsmålene har vekket.

Det er sterkt engasjement og stort mangfold i initiativ i nordiske byer og lokalsamfunn som avdekker et stort potensial for effektive tiltak på lokalt nivå. Men skal engasjementet gi synlige og varige resultater for våre samfunn, er det viktig at arbeidet for bærekraftige lokalsamfunn koordineres og rustes med ansvar, ressurser og virkemidler. Det mangler ikke kunnskap og teknikk, men vilje til å handle. Bærekraftig samfunnsutvikling krever alles deltakelse og alles kompetanse og kan bare finne sted i tett dialog og samhandling mellom et aktivt sivilt samfunn og myndighetene. Erfaringer fra Agenda 21-arbeidet viser det er mulig å vekke et bredt demokratisk engasjement, også knyttet til langsiktige framtidsspørsmål. Men dette arbeidet er helt avhengig av ildsjeler på alle nivå - en gylden anledning for foreninger og lag.

En annen konklusjon fra konferansen i 2006 var behovet for bedre informasjon ut til befolkningen. Noe kan gjøres med en nasjonal nettportal, men hovedkonklusjonen var at det som trengs mest er lokale, nasjonale og regionale møteplasser. Steder hvor interesserte og ildsjeler kan finne hverandre for å dele informasjon, råd og tips samt starte holdningsskapende aktiviteter. Det finnes mange gode eksempler på hvor enkelt dette kan la seg gjøre uten noen særlig kostnad - nok en gylden anledning for foreninger og lokallag.

www.holdbart.no

Tid og mulighet til omsorg for hverandre

Informasjon

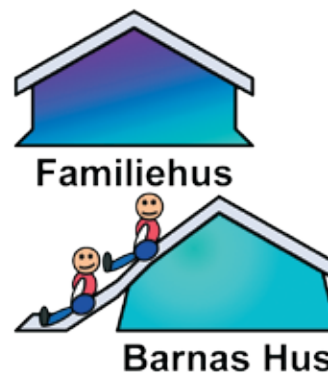

Helsehus

Beredskapshus

Holdbarhetshus

Familiehus

Barnas Hus

Økonomihus

Forskningshus

Dugnadshus

Kunst- & kulturhus

Vi inviterer til dugnad for en bærekraftig framtid

FAGFORUM

Til hjelp og støtte i arbeidet bygges det også opp et idealistisk fagforum som vil gjennomgå og anbefale løsninger. Forumet vil være i form av et diskusjonsforum tilknyttet www.holdbart.no / www.holdbart.org og vil være åpent for spesielt inviterte samarbeidspartnere, forskere og fagmiljøer.

Proessen i forhold til det videre arbeidet vil være basert på dugnadsåndens prinsipper. Det bærende i konstruksjonen vil imidlertid være "Holdbarhetshuset", som står sentralt i det som etter hvert vil bli vårt felles byggverk. Initiativ og konsept er allerede tatt vel imot av andre aktører, og deltakernetverket vokser dag for dag. Allerede deltar Cultura Bank, Hundreårsmålene,

Grønn Hverdag (tidligere Miljøheimet) og Norges Bygdekvinneforbund for å nevne noen.

Planen er at det hele skal være i full aktivitet før sommerferien, slik at K&F lokallag mfl kan tilbys løsninger, hjelp, foredrag og kurs allerede fra sensommer og høst. Det hele dreier seg om hvordan vi enkelt kan ta tilbake kontrollen. Arbeide for hverandre, for foreldre & barn samt for kommende generasjoner miljø og natur! Vi har allerede verktøyene, det er bare snakk om å ta dem i bruk.

K&F-NETTLAG

Erfaringer har vist hvor viktig det er at fagmiljøer har god og direkte kontakt med aktuelle brukere, så det nystartede K&F-nettlag samt andre lokallag vil derfor bli viktige

medspillere og formidlere av resultatene til og fra dette forumet.

K&F Laget vil basere sin virksomhet på arbeidet for en bærekraftig samfunnsutvikling, og vil gjøre dette ved hjelp av nettadressen www.holdbart.no. Laget vil også få et diskusjonsforum og e-postadresse under www.holdbart.org. Laget vil gå aktivt ut og søke nye medlemmer til forbundet, men kan også være et tilbud til medlemmer hvis lokallag legges ned. Siden nettlaget vil få medlemmer som vil være bosatt over hele landet, og derved ikke vil være naturlig tilsluttet noen geografisk krets, er det anmodet om at laget kan få stå direkte tilsluttet K&F sentralt.

K&F-nettlag kan kontaktes på epost: kfnettlag@holdbart.org

Familiens framtid:

Fra forbruk til omsorg

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Tiden er klar for å snu samfunnsutviklingen fra vekst relatert til forbruk av ting til uhemmet vekst i fokus på omsorg!

Både klimakrise og finanskrise har sine løsninger i nytenkning og vilje til å endre vaner. Vi har løpt maraton i forbruk. Nå er vi over på stafettdistansen, der samspill og fokus på laginnsats er helt nødvendig for resultatet. Flere hender i pleie- og omsorgssektoren, investeringer i gode infrastrukturelle løsninger, investering i utdanning og i bærekraftig samfunnsutvikling, tid og mulighet til omsorg for hverandre. Det er dette vi trenger. Det er dette som gir livskvalitet og lykke. Det er dette som skal redde jorda for framtidige generasjoner.

FNs klimapanel har fokus på nødvendigheten av å unngå en global oppvarming utover et gjennomsnitt på to grader. Vi styrer med fast hånd mot et annet mål: seks grader! Vi arrangerer klimamøter av mange slag i mange verdensdeler. Det er flott, og det er viktig, men ord kan aldri erstatte handling! Det er her det gjelder! Og det er her vi alle blir ansvarlige. Kina er nå i ferd med å gå forbi USA som verdens største utslippsnasjon av

klimagasser. Hovedforklaringen er den store eksporten av forbruksvarer til Vesten.

De fleste av oss har mer enn nok av alt. Likevel øker forbruket i vår del av verden. Det er på en måte opplest og vedtatt at det er slik det skal være; vekst for enhver pris. Vi ønsker alle friheten til å velge hvordan vi vil leve livene våre, men vår personlige frihet gir oss ikke rett til å ta fra kommende generasjoner deres mulighet for livskvalitet og verdige liv.

Norges Kvinne- og Familieforbund har alltid hatt fokus på bærekraftig samfunnsutvikling. Vi har vært, og er, målbærere av det moderlige prinsippet som handler om å tenke langsiktig, helhetlig og omsorgsfullt, og som i stor utstrekning benytter seg av det å være "føre var". I dagens samfunn er det ofte akkurat det motsatte som skjer. Helhetsperspektivet blir fraværende på grunn av sektortenkning, og langsiktigheten forsvinner i planer som kun strekker seg over kortere politiske valgperioder. I stedet for å følge "føre-var-prinsippet" har vi altfor lenge fortsatt handlingsmønstre som ikke er bærekraftige. Nå har Moder jord tatt oss direkte i tale. Hun er ikke lengre villig til forhandlinger som står i strid med fundamentale naturlover.

Den ensidige tolkningen av ordene "vekst" og "verdiskaping" er til hinder for bærekraft. "Vekst" må få et innhold som dreier seg om noe annet enn kroner og øre, og "verdiskaping" må i langt større grad handle om å skape gode liv. I denne sammenhengen ønsker vi en oppvurdering av det ulønnede arbeidet, ikke minst fordi vi aldri vil bli i stand til å bygge oss ut av omsorgsbehovet. Det er noe hver og en av oss må ta del i, både for egen og for andre menneskers skyld. Og vi må gi tid og mulighet til det. Fleksible løsninger i arbeidslivet, fleksible løsninger i forhold til bruk av barnehage kombinert med kontantstøtte, rettferdig omsorgslønn for dem som har særlig tyngende pass og pleie av pårørende, og ektefelledelelte pensjonspoeng. Vi trenger å endre kurs. Dette er noen av virkemidlene.

Vi må slutte å produsere alt det vi ikke trenger. Dersom alle som ønsker det skal ha en arbeidsplass å gå til, må vi dele de jobbene som finnes, og vi må skape nye i samsvar med bærekraftsprinsippet.

Vi må gå veien fra forbruks-samfunnet til omsorgsamfunnet.

Familiens framtid - fra forbruk til omsorg!

DEBATTINNLEGG FRA K&F:

INKLUDERENDE OG FLEKSIBELT ARBEIDSLIV – EN INVESTERING I LIVSKVALITET OG HELSE

Av TORIL SONJA GRAVDAL

Under overskriften "Vi som ikke får jobbe" skriver Kristin Floer i Dagsavisen 14. april om de mange menneskene som ufrivillig utestenges fra arbeidslivet. Hun retter på denne måten søkelyset mot en særdeles lite bærekraftig side ved vårt velferdssamfunn.

Med slik arbeidsekskludering velger vi å gjøre oppegående, arbeidsvillige mennesker til klienter, i stedet for å verdsette og ta vare på de store ressursene disse arbeidstakerne representerer.

Et inkluderende arbeidsliv må være et mål for ethvert samfunn som ønsker å sette livskvalitet i høysetet. Optimal inkludering er imidlertid avhengig av fleksibilitet. Fordi vi

besitter individuell og ulik arbeidskapasitet, og fordi våre livssituasjoner er forskjellige, forutsetter dette at arbeidsgivere legger til rette for yrkesdeltagelse også for dem som ikke kan delta etter dagens fast oppsatte maler.

Et fleksibelt og inkluderende arbeidsliv er en investering i befolkningens helse. I tillegg til å øke livskvaliteten for mennesker som i dag ufrivillig utestenges fra arbeidslivet, vil det ha en forebyggende effekt på en rekke slitasje-sykdommer, og derigjennom være et effektivt virkemiddel i kampen mot for tidlig og unødig uførepensjonering.

I arbeidet med en bærekraftig samfunnsutvikling må vi bestrebe oss på å favne helheten, også i

forhold til menneskelige ressurser. I denne sammenhengen er det derfor nødvendig at vi legger den eksisterende og snevre forståelsen av arbeidsbegrepet til side. Noen av oss har langt mer omfattende omsorgsoppgaver enn andre. Det må være mulig å ivareta disse oppgavene uten at det ødelegger økonomi og helse. Et inkluderende arbeidsliv tar høyde for dette, og et bærekraftig samfunn verdsetter de menneskelige ressursene der disse utøver sitt virke. Det er viktig å se at det ulønnede arbeidet representerer store verdier, og at det er en uunnværlig og umistelig del av et godt og omsorgsfullt samfunn.

Et inkluderende og fleksibelt arbeidsliv gir oss mulighet og tid til omsorg for hverandre.

Gi TRIPP TRAPP til et barn du er glad i

Populær
som fadder-
gave

GRATIS Velg gratis gave

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker og musikk rett hjem i postkassa. Her blir de kjent med Bibelens fortellinger, aftenbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- For barn fra 0 til 12 år
- Ingen krav til minstekjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Noahs ark
Tøybåt og leke med 13 figurer
Verdi 228,-
0-3 år

Sangboksen min
30 kjente sanger på illustrerte kort. Tekster på bokmål og nynorsk
Verdi 295,-
1-5 år

Kjempefest CD
Gladsang-CD med populære og kjente artister
6-12 år

Flere velkomstgaver finner du på
www.tripptrapp-klubben.no

DÅPSKLUBBEN **10**
TRIPP TRAPP

TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget AS
Telefon **22 59 53 00** E-post ordre@iko.no

Du betaler kun 45,- for forsendelsen

Kontantstøtten

Småbarnsforeldre i dag lever under et stort press. De skal skaffe seg utdanning, gjøre karriere, anskaffe bolig og få barn. Alt på samme tid. Fleksible løsninger i arbeidsliv og barnehage kan være det som gjør hverdagene litt enklere for foreldrene til de minste barna. Det er her en videreføring og forbedring av kontantstøtten kommer inn som et viktig virkemiddel mot tidsklemme og stress for barn og foreldre. Sammen med www.hjemmemamma.com har K&F satt i gang underskriftskampanjen "Ja til kontantstøtten". Les mer på hjemmesidene våre www.kvinnerogfamilie.no eller ta kontakt med sekretariatet for å få tilsendt underskriftskjema.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

BREV SENDT TIL LEDERNE I DE POLITISKE PARTIENE:

FAMILIENS FRAMTID

I snart 95 år har vårt forbund hatt fokus rettet mot familiens kår, - først som "Hjemmenes Vel", senere som Norges Husmorforbund, og siden 1997 som "Norges Kvinne- og Familieforbund".

Familien er en viktig ramme rundt enkeltmennesket, og en bærehjelpe i utviklingen av et godt samfunn. Vi ønsker å styrke dens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Vedlagt følger vårt oppdaterte Prinsippprogram, samt noen artikler om kontantstøtten. I våre øyne er kontantstøtten et viktig virkemiddel mot "tidsklemme" og stressende hverdager for småbarnsforeldre.

Vi ønsker oss reelle valg. Barnehage må tilbys alle som ønsker det der dette er mulig, og en oppgradert kontantstøtte må sørge for at foreldrene til 1 og 2 åringene gis en økonomisk mulighet til å tilbringe mer tid sammen med egne barn. Vi ønsker oss også rettferdighet ved at de barna som bor der barnehage ikke finnes, og de barna som har foreldre med en arbeidstid som ikke harmonerer med barnehagens åpningstider, også gis støtte til sine individuelle tilsynsordninger.

Fleksible løsninger og "frihet til å velge" er viktig for oss i Norges Kvinne- og Familieforbund. Det er dette som gir rom for mangfold og likeverd.

PRESSEMELDING FRA K&F:

ER FULLTIDS BARNEHAGE DET BESTE FOR BARNÅ VÅRE?

Norges Kvinne- og Familieforbund var, under navnet Norges Husmorforbund, blant de første som startet opp barnehager her i landet. Vi er overbevist om at barnehage er bra. Men må barnas dager i barnehagen være så lange? Og kan det hende at mange av de minste barna faktisk har det bedre hjemme?

Livet er ikke et maratonløp, det er en væren i forskjellige faser. Det å være småbarnsforeldre er en slik fase. Foreldreskapet må gis mer rom i hverdagen enn noen korte timer mellom barnehage og leggetid.

Norges Kvinne- og Familieforbund ønsker at kontantstøtten skal videreføres og forbedres. Den kan, kombinert med redusert barnehageplass eller andre gode omsorgsordninger, gi barna en hverdag tilpasset individuelle behov.

La kontantstøtten leve!

Er utilstrekkelige helse- og omsorgstjenester et utslag av aldersdiskriminering?

Av TORIL SONJA GRAVDAL

Dette var en av overskriftene da AKSJON BEDRE ELDREOMSORG 2009 arrangerte konferanse i Gamle Logen i Oslo tidligere i år. Målet for aksjonen er et bedre rammeverk rundt eldreomsorgen. "Stortinget må vise ansvar, etisk bevissthet og handlekraft og sikre hjelpetrengende eldre en lovfestet rett til å få dekket grunnleggende behov. Disse må være klart og tydelig definert i en forskrift som ikke gir rom for tolkninger tilpasset en presset kommune-økonomi", står det å lese i en av folderne som aksjonen har gitt ut. Aksjonen vil gjennomføre tiltak på lokalt og nasjonalt nivå, slik at ingen velgere skal være i tvil om hva det enkelte parti konkret vil forplikte seg til i neste stortingsperiode.

En av dem vi fikk stifte bekjentskap med på konferansen var Ellen Karin Harr.

Ellens 94 år gamle mor har bodd på sykehjem i litt over ett år. I løpet av dette året har hun hatt seks forskjellige med-beboere på det lille rommet, som

skal være hjemmet hennes. Så tett bodde de på rommet at de sover med hodene 1-2 meter fra hverandre. Det sier seg selv at det ikke er så lett når den ene beboeren er mentalt frisk og oppgående, mens den andre er senil dement, eller er døende, slik Ellens mor har opplevd gjentatte ganger.

Flere ganger har det vært så vanskelig at den oppgående 94 åringen, som alltid har vært forsiktig med å ta medisiner, har måttet ta imot tilbudet om sovepiller. Det å ligge og høre på døende medpasienter gjorde henne så anspent at hun ikke hadde noe valg. Hun så ikke tilbudet om å ligge på stuen som noe alternativ.

Om dagen er Ellens mor "parkert" på fellesstuen. Her står TV'n på store deler dagen, uavhengig av om noen ser på eller ikke. "Hvor blir det av mulighetene for privatliv?" spør Ellen. "Hvor skal mor og jeg kunne prate fortrolig sammen? Hvor skal mor kunne lese eller høre på radioen? Hvor skal mor legge seg ned på hvis hun trenger litt hvile midt på dagen?"

Ellen har skrevet brev til ordfører og helsesjef, både med søknad om

enerom og med kritikk av sanitærforholdene ved sykehjemmet. Det er to toaletter til 19 beboere. Det ene er vanskelig å bruke, så i realiteten deler 19 mennesker ett toalett. Det finnes fine ord om det nye sykehjemmet som skal stå ferdig i 2010. Noen løfter i forhold til dagens situasjon er det vanskelig å få. I Sarpsborg kommune, der Ellen og hennes mor bor, er det vanskelig å få sykehjemsplass, og enda vanskeligere er det å få enerom.

"Dette er overgrep mot gamle og syke mennesker!" sier Ellen. "Alle burde ha rett til enerom. Det skal være et hjem, der man kan trives og føle seg trygg. Noen egne møbler og bilder på veggene ville bety så utrolig mye. Det samme ville det å kunne lukke døren bak seg å få være litt alene. Det er noe som alle trenger."

Ellen, og flere med henne, mener at prioriteringen når det gjelder eldreomsorgen ikke må forklares med manglende økonomi, men at årsaken ligger i manglende politisk vilje til å prioritere annerledes. Det handler også om mangelfull kunnskap om de eldres situasjon.

LOVFESTET RETT TIL SYKEHJEMSPASS

I forrige utgave av Kvinner & Familie hadde vi et intervju med Helga Sellevold. Da jeg var på besøk hos "Torsdagsklubben" i Tertnes Kvinne- og Familielag var jeg så heldig å få møte Helga. "Aller viktigste fokus nå må være kampen for å få lovfestet rett til sykehjemsplass ved dokumentert behov", er Helgas budskap. "Det er helt nødvendig at øremerkede midler følger parallelt."

Ellers mener Helga også at den maten som serveres de eldre i Norge er en regelrett skandale for det norske samfunn. Hun er ingen tilhenger av overgangen til storkjøkken. "Det er en enorm fallitterklæring å tilby de eldre mat som man ikke selv ønsker seg", sier hun. "Matlukten fra et kjøkken i et sykehjem er alfa og omega. Dette vil vi ha tilbake!"

På telefonen minnet Helga meg på: "Innen 2015 vil vi trenge 15 000 nye sykehjemsplasser!"

PRESSEMELDING FRA K&F:

RETTE TIL EN VERDIG ALDERDOM

En verdig alderdom er avhengig av trygghet i hverdagen. Det er en selvfølge at det legges til rette for at gamle mennesker kan bo hjemme så lenge de ønsker og føler det forsvarlig. Det er imidlertid en like stor selvfølge at vi, når behovet melder seg, gis den tryggheten som ligger i daglig tilsyn, omsorg og pleie.

Det er uverdig når terskelen for å få sykehjemsplass er så høy at det kun er de aller sykeste som blir båret over den. Og det er uverdig når syke og pårørende må kjempe og slåss for noe som burde være en rettighet for oss alle.

Det må settes forgang i utbyggingen av sykehjemsplasser! Eldrebølgen kommer, og vi har ingen tid å miste!

Matomsorg i skolen!

Hundsund Skolerestaurant

- en oppgave som ikke skulle være mulig, og få trodde på, er blitt en suksess!

Skolerestauranten er kommet til på ren dugnad i regi av Snarøya kvinne- og familielag (SKF). Vi fikk muligheten av Fornebuorganisasjonen i Bærum Kommune, og vi satset alt. Det er rett og slett altfor viktig å la være sier nestleder i SKF, Liselotte Bjelke. Bærum Kommune har tilrettelagt kjøkkenlokalitetene, og SKF har anskaffet alt storkjøkkenutstyr.

Det handler om å forebygge helse, få en bedre skole med økt konsentrasjon og bedre resultat, og det handler ikke minst om MATKULTUR. Og sitte ned sammen med gode venner å spise et godt og ferskt måltid i hverdagen... hvem vil vel ikke det?, sier hun videre.

For å lykkes med oppgaven SKF forpliktet seg til for 5 år siden, trengte de en god kokk.

-Vi hadde et mål da vi skulle ansette kokk. Personen skulle være kul nok for ungdommene og voksen nok for foreldrene. Det var mange søkere på stillingen og valget falt på Ove Sjøstad. Han har bakgrunn fra hotell- og restaurantbransjen, fra både inn og

utland, samt en 2-årig utdanning på kostøkonomen på Lillestrøm. Ove Sjøstad er den første skolerestaurant-sjefen i Norge, og vil bli en pioner. Jeg er helt sikker på at vi også i Norge må ta servering av varm skolemat alvorlig, slik at barn og ungdom får en sunnere hverdag på skolen, akkurat som i våre naboland.

Norske barn blir feitere og feitere, så det dette handler om er i virkeligheten forebyggende helse. Et annet argument som taler for et organisert skolemåltid er at Norge ligger på første plass i OECD-undersøkelsen på bråk, vold og uro i skolen. Forskning i andre land viser klart mangel på konkrete næringsstoffer som bidragende årsak til nettopp bråk, uro og vold, forteller Bjelke.

SUNT OG RIKTIG

Hundsund Skolerestaurant er nå sertifisert, og målt etter høyeste standard og strengeste retningslinjer målt fra Sverige. Det vil blant annet si at måltidene både næringsberegnes- og porsjonstilpasses aldersgruppen. For å visualisere dette for elevene, stiller vi hver dag frem en anbefalt komplett porsjon der de finner bestikk og tallerkener. Den viser hvor stor porsjonen skal være. Da har elevene med seg dette bildet når de forsyner seg fra grønt- og varmdisken. Både tallerkerenstørrelse og brettstørrelse er tilpasset barn og unge.

MENYEN

Norsk eller nordisk husmannskost serveres hver eneste mandag. I tillegg har restaurantsjefen som mål å tilby fisk to ganger i uken, og det varieres mellom rødt, hvitt og blandingskjøtt med maksimalt 10 prosent fett de andre dagene. Da Sjøstad tryllet frem

en vegetarlasagne en fredag spiste ungdommene mer enn noensinne. Og når det serveres tacobuffè så sørger han også for at det er 70 – 80 prosent grønnsaker i kjøttdeigen.

Ungdommene liker, selv om vi ikke tror det, grønt. Det blir overraskende tomt i grønnsakskålene. Men det er veldig viktig med ferske og smakfulle råvarer. Det må smake, forklarer Sjøstad.

SAMARBEID

Dessuten samarbeider vi med lærerne. I en periode i september i fjor hadde elevene i 9. trinn India og hinduisme som tema på skolen. Dermed hadde vi indisk mat på menyen hver onsdag den måneden.

FORNØYDE ELEVER

-Dette er veldig godt, og noe helt annet enn matpakke. Og så er det jo sunt også! Etter at dette ble innført her på skolen, føler jeg meg mett mye lenger, sier Lars Bjørnsen i 9B smilende mens han nyter dagens hjemmelagede lapskaus. – Noen favoritter så langt? -Ratatouille er det beste så langt. Fisk er ikke favoritten, men det går ned. Prøver å spise den anbefalte porsjonen hver gang. Må jo få i meg det som er nødvendig. Det gir meg mer energi, sier 9 klassingen.

SKREV HISTORIE

Landets første skolerestaurant ble offisielt åpnet 1 september, men Ove Sjøstad, Liselotte Bjelke og andre frivillige i SKF har holdt restauranten i sving siden skolestarten i august.

-Jeg tror dette vil påskynde prosessen for faste skolemåltider i hele Norge, sier Bjelke.

Øyvind Wee, kommunalsjef i Fornebuorganisasjonen i Bærum

Fra venstre – Kim Andreassen, Sjef mat i barnehagen, Liselotte Bjelke, Skolerestaurantsjef Ove Sjøstad.
Foto: Ellen K. Syverstad

Nam Nam –dagens rett på brett. Foto: Jørn Olsen

Kommune sier: -Det har vært en lang prosess, blant annet for å legge til rette for et kjøkken som kan sertifiseres for å servere varm mat. Men med Bjelke i spissen har vi fått til noe unikt i Norge. Dette er noe nasjonen Norge har godt av å se i praksis.

FÅR KONSENTRERTE ELEVER
Lærerne på Hundsund grendesenter forteller om mer konsentrerte elever etter at de har fått i seg varm sunn lunsj hver eneste dag. Skolen og restauranten skal bli et sted for både næring og læring.

Noen lærere forteller at de for første gang i sin karriere kan gjennomføre dobbelttime på ettermiddagen uten pause.

SUNNERE SKOLEHVERDAG

Dette har helt klart positive konsekvenser. Lærerne får enklere ettermiddager med

konsentrerte elever, og det de unge spiser, vil påvirke dem i hva de vil spise utenom skoletid og når de blir voksne (ref.KI Sthlm, UIO) Målet er å lage en sunnere hverdag for skoleelevene, sier Bjelke.

Det er nå 140 av 152 elever som er med på abonnementsordningen. I tillegg lages det mat til Hundsund Barnehage hvor 110 barn er påmeldt. I barnehagen følger vi samme retningslinjer men da tilpasset denne aldersgruppen.

MER RETTFERDIG

Lunsjmåltidet skal være foreldrebetalt og til kostpris. -Det er pekt på at dette er dyrt, og at det vil føre til forskjeller blant elevene. Men matpakken er jo heller ikke gratis! Og den er også foreldrebetalt. Med innkjøp og svin i hver enkelt husstand, så nærmer det seg sikkert 35 kroner dagen, som vi tar for lunsjen hver skole dag. -Og når det gjelder forskjeller, så er det kanskje verre med dagens matpakkeordning. Per kan komme på skolen hver dag med den billigste kneipen og ei salamiskive, mens sidemann Anders kommer med en bugnende matpakke hver dag. Med faste skolemåltider vil alle alltid få tilgang på den samme sunne maten, der fagfolk har satt sammen menyen til ungdommens beste.

-I Sverige og Finland er det største

argumentet for skolemåltid at det utjevner de sosialøkonomiske forskjellene. At alle, uansett familieforhold eller bakgrunn, skal få et næringsriktig måltid slik at de orker å følge med og konsentrere seg på skolen. Det er dette vi jobber for å få politikerne til å skjønne, og vi håper at eksemplets makt er stor, avslutter Liselotte Bjelke

HER ER ET EKSEMPEL PÅ EN UKESMENY I APRIL:

Mandag: Svenske kjøttboller med hjemmelaget potetstappe

Tirsdag: Laks med urtesaus og pasta

Onsdag: Hjemmelaget Tomatsuppe med ferskt brød

Torsdag: Fiskekaker med båtpotet og pepperrotsdressing

Fredag: Påskeklubber (kylling) med ris og dessert

Skolekjøkken – heimkunnskap – mat

Kjært barn har mange navn og dette "barnet" har vært kjært og viktig for K&F i alle år. Men hvor kjært og viktig er faget nå for studenter, for lærerutdanningen, for elever og foreldre? Vi har tatt turen til Høgskolen i Bergen, avdeling for lærerutdanning, der vi fra heimkunnskapsavdelinga fikk snakke med førsteamanuensis Britt Unni Wilhelmsen og høgskolelektor Asle Holthe.

AV BJARNHILD HODNELAND

Norges Kvinne- og Familieforbund – tidligere Norges Husmorforbund har alltid hatt skolekjøkken eller heimkunnskap som en prioritert oppgave og i forbundets historiedokumenter kan vi lese at vi har vært en pådriver for skolekjøkken over hele landet, og at det

også skulle være undervisning for gutter i dette faget.

Mat og helse har vært og er emner vi til enhver tid setter fokus på, og nå har også skolefaget Heimkunnskap fått navnet "Mat og helse".

Da jeg i midten av april besøkte Høgskolen i Bergen, avd. lærerutdanning på Landås, fikk jeg en hyggelig mottagelse av førsteamanuensis Britt Unni Wilhelmsen og høgskolelektor Asle Holthe.

Holthe fortalte at han hadde vært i flere av lagene våre og forelest om mat og helse. Han hadde god kjennskap til forbundet og visste at vi gjennom en årrekke har vært en forkjemper for faget.

Høgskolen i Bergen har flere tilbud innenfor fagområdet mat og helse. På Avdeling for lærerutdanning tilbyr man både et årskurs i Mat og helse på 60 studiepoeng, og de har også en treårig Bachelor i Folkehelsearbeid, i samarbeid med Idrettsseksjonen.

Skolen har hatt årskurs i Mat og helse (tidligere heimskunnskap) siden 1958

forteller Wilhelmsen som har vært tilknyttet skolen i mange år. Hun forteller videre at ordet Heimkunnskap er over og ut da det er et "50-talls begrep". Navnet "Mat og helse" øker derimot interessen for faget fordi mat er "trendy" og helse er "trendy".

"Mat og helse" er et undervisningsfag i norsk grunnskole. Elevene har faget i sjette og niende klasse, og karakteren fra niende klasse regnes som avsluttende karakter, gjeldende for opptak ved videregående skole.

Et gjennomført årskurs i "Mat og helse" kvalifiserer for undervisning i grunnskolen.

Årskurset er bygget opp av 4 moduler som bidrar til at studentene skal få en bred kompetanse innenfor faget. De får bl.a. kjennskap til næringsstoffer, kosthold og helse, samt opplæring i planlegging og gjennomføring i faget mat og helse i grunnskolen. Faget har også et forbruker og kulturperspektiv.

Både fagplaner og innhold i faget "mat og helse" og i "Bachelor i folkehelse" finnes tilgjengelig på www.hib.no

Et voksenansvar:

Trygt uteliv for barna

Hvert år er det barn som går seg vill i skog og mark. Heldigvis blir de fleste funnet, men ikke alle. Undervisnings- og aktivitetsprogrammet "Finn meg" for barn i alderen 4-10 år gir god kunnskap om hvordan en best kan mestre situasjonen om uhellet er ute. Å påse at barna får slik undervisning i barnehage og barneskole er en viktig utfordring for foreldre og besteforeldre.

AV JAN ERIK THORESEN, KFB

Det er viktig at barn opplever det som godt og trygt å ferdes ute i naturen. De voksne har ansvaret for å gi dem den grunnleggende kunnskap som skal bidra til denne opplevelsen. Undervisnings- og aktivitetsprogrammet "Finn meg", som tilbys av Kvinners Frivillige Beredskap (KFB), gir en unik mulighet for barna til å få mestringsfølelse når de oppholder seg i skog og mark. Imidlertid er det ikke lovpålagt at barn skal få slik opplæring, så det er viktig at

Tre viktige regler

VIL DU VITE MER?
Gå inn på www.kfb.no
eller ta kontakt med:
Kvinnens Frivillige Beredskap
Postboks 796, Sævi
0106 OSLO
E-post: kfb@kfb.no
Tlf: 22 43 00 12 / 23 00 34 58

og helse

Wilhelmsen og Holthe forteller videre at bare ca. 30 % av lærere som underviser i grunnskolen i faget har full kompetanse i faget. Fra høsten av åpner skolen for nettbasert undervisning som da gir lærere som vil ha etter/videreutdanning i faget kan oppnå 60 studiepoeng ved fullført studie etter 2 år. Det vil også bli noen samlinger på skolen.

Jeg har både før og etter besøket på HIB, avd. lærerutdanning, snakket med representanter for barne- og ungdomskolene fra flere steder i landet for å finne ut hvordan det står det til med undervisningen i faget på skolene. Det er gledelig å høre at på ungdomskolene i 9. klassetrinn, har de mye praktisk undervisning og også tid for teori. Lærerne virker oppglødd og inspirert. Skal vi si noe minus så må det event. være at det nå ikke er mulig å ta valgfag i "Mat og helse" på ungdomsskolen.

På barneskolen er det større forskjeller. De fleste jeg snakket med hadde nok undervisning på 6.trinnet

slik læreplanen sier. Dessverre har ikke alle så mye praktisk undervisning som ønskelig, det ble nok en del teori. Noen skoler har ikke eget kjøkken, men må ut fra skolen for å ha den praktiske delen. Læreplanen sier at på alle trinn skal man ha faget" Mat og Helse". Læreplanen er fordelt slik: Mat og helse 1.-4 års trinn, Mat og helse 5.-7. års trinn og mat og helse 8.-10 års trinn.

Det er vel for de minste det kanskje ikke blir så mye av undervisning. Fra noen lærere får vi høre at de lager litt småretter og snakker litt om faget. Læreplanen krever mye, og på barnetrinnet skal de ha 114 timer og på ungdomstrinnet 85 timer. Holthe og Wilhelmsen utfordret oss som familieorganisasjon og som foreldre, kanskje å ivre litt på foreldremøter og lignende ved å snakke om faget, også på det minste trinnet.

Alt i alt har jeg fått et positivt inntrykk av både lærerutdanningen og undervisningen i skolene i faget "Mat og helse".

foreldre og besteforeldre kan være pådrivere overfor barnehage og skole slik at det kan drives "Finn meg"-undervisning.

Programmet er opprinnelig amerikansk og ble først hentet til Sverige av det svenske sivilforsvaret. Der har det vært gjennomført i flere år med stor suksess. Kvinners Frivillige Beredskap (KFB) har enerett til å benytte "Finn meg" i Norge.

MÅ HA OPPLÆRING

For å kunne igangsette "Finn meg" må undervisningspersonellet ha gjennomgått en opplæring som kvalifiserer til "Finn meg"-leder. Det kan være barnehagepersonell, førskolelærere, lærere i barneskolen eller for den saks skyld ivrige foreldre eller besteforeldre. De som ønsker å ta kurset kan henvende seg til KFB- En vil deretter bli kontaktet av nærmeste instruktør for avtale om

tid og sted for gjennomføring av kurset. Kurset koster kr. 2.000 pr. gruppe. I tillegg kommer en deltakeravgift på kr. 150,-. Det er satt en nedre grense på 10 deltakere pr. gruppe. Det dreier seg derfor om en beskjeden sum pr. deltaker.

SPENNENDE MATERIELL

Kurset tar 3-4 timer og kan for eksempel gjennomføres i forbindelse med en planleggingsdag. I opplæringsprogrammet inngår et omfattende instruksjonshefte som blant annet tar for seg det å gå seg vill sett fra et psykologisk perspektiv, redsel, barns sårbarhet, ettersøking, forslag til leker og hvordan klær barna bør ha under utendørsaktiviteter. Det er en fordel om deler av opplæringen kan foregå ute i naturen. Etter gjennomført opplæring får en utdelt kursbevis som "Finn meg"-leder.

Det er utarbeidet eget materiell til

barna. Det består av natursti med poster, en plakat, et aktivitetshefte, en fløyte og et diplom for gjennomført kurs. Materialet er gratis og bestilles hos KFB av "Finn meg"-lederen.

LETT Å KOMME I GANG

"Finn meg" er ikke bare et program for tryggere uteliv, men bidrar også til at barna blir mer interessert i hva som rører seg i skog og mark. Det bør være i alle foreldres interesse å få barna til å like naturen. Og så er det lett å komme i gang. Det starter med en henvendelse til KFBs sekretariat, første etappe på en spennende ferd både for barn og voksne.

Vil du vite mer om "Finn meg" så klikk deg inn på www.kfb.no eller ring 22424912 eller 22428552.

Kaptein i eget liv

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Jeg var så heldig å bli invitert til "Dialogkonferanse" arrangert av Ski kommunale FAU. Konferansens fokus var ivaretagelse og utvikling av emosjonell kompetanse hos barna, ikkevoldskommunikasjon, og samspillet mellom barna og de ulike aktørene i barnas liv. Ski kommune har utvilsomt på mange måter kommet langt i et konstruktivt samarbeid rundt barna, og det de gjør kan godt stå som eksempel til etterfølgelse for andre kommuner.

Det står som et mål at barna skal kunne få så mye trygghet og innsikt i egne, og andres følelser, at de blir kaptein i eget liv. Som slike kapteiner vil de blant annet ta ansvar for å styre egne ord og følelser, ta ansvar for egne behov, slik at kroppen får nok søvn, riktig mat/drikke og mosjon, og passe

på at egne behov ikke gjøres større enn andres.

Måten man snakker sammen på vil være av avgjørende betydning, og det legges vekt på Ikkevoldskommunikasjon, eller empatisk kommunikasjon som det også kalles. Kort fortalt handler det om en måte å tenke, tale og lytte på der hovedfokus befinner seg på hvordan du har det, og hvordan jeg har det, akkurat i den situasjonen som er "her og nå". Her er begges behov like viktige, og dialogen går ut på å finne frem til hvordan begges behov kan bli møtt uten å ty til kompromisser. Noen grunnleggende antakelser i Ikkevoldelig kommunikasjon:

- Det er en del av den menneskelige natur å ville bidra til hverandres velbefinnende. Vi har det best når vi gir og tar av fri vilje.
- Behov er universelle. Vi mennesker

forsøker uanstendig å få våre behov imøtekommet.

- Våre følelser er avhengig av om våre behov er dekket eller ikke. Jeg er ansvarlig for mine følelser, ingen kan gjøre meg sint, trist, glad osv.
 - Bak hver mur av aggressivitet og avvisende oppførsel finnes det et menneske med følelser og umøtte behov.
 - Å ha kontakt med oss selv og andre, er nødvendig for å forstå egne og andres behov.
 - Mennesker har selv evne til å finne løsninger på sine problemer hvis de får empati for sine følelser og behov.
- Vil du lese mer? se www.sjiraff.org

Blant rekken av inspirerende foredragsholdere, fant vi flere skoleelever. En av dem var Viktoria. Her kan du lese hennes innlegg om EQ timene på skolen:

EQ – undervisning på Langhus skole

I EQtimene på 7.trinn er vi halv klasse for at alle skal få sagt hva de mener og føler. Vi tar ofte opp ting som skjer i samfunnet. Noen ganger bruker vi Si;D i Aftenposten. Det er noe som meste ungdommer bruker, til å fortelle om vanskelige ting som skjer i hverdagen og lignende. Artikkelen blir utdelt på ark til elevene, og leses på rundgang. Vi leser en setning hver. Etterpå snakker vi om hvordan personen i stykket hadde det inni seg, og hva som skjedde og har skjedd rundt den.

AV VICTORIA LARRING, 7.KLASSE

Lourdes Nyroja Kaytampillai og Victoria Larring, bak sitter Jonas Strand Aasberg og Simen Sandmo. Foto: Morten Berg Larsen.

”Foreldrenes, og mitt eget hovedfokus, er at det er vesentlig både klokere og enklere å danne/fremme enn å endre. Vi tror på engasjert foreldrekraft, og at foreldre myndiggjøres - ikke minst som forbilder og representanter for trygge grenser.

Vi forsøkte å finne frem til hva og hvordan foreldre og andre vesentlige i oppvekstløpet kunne fremme/utvikle:

- Robust psykisk helse, god selvfølelse, trygg tilknytning og sosiale ferdigheter.

- Emosjonelle ferdigheter som omsorgsevne, identifisering av egne og andres behov/følelser - et språk for dette.

- Målrrettet verdiarbeid mot definerte verdiferdigheter - skape virksomme etiske reflekser.

Nøkkelord for å nå så ambisiøse mål er: Tidlig start, mot alle, klare kompetansemål og kunnskapsbasert plattform.

Det er interessante at alle verktøyene som ble presentert under dialogkonferansen har sitt utspring i

psykologien (ICDP, IVK, EQ, nu samt Mentalisering) og har svært mye til felles med coaching og en rekke ledelses- og selvutviklingsprogrammer for voksne.

Vi spør oss; Hva skal til for å flytte bevissthet og fokus ned dit hvor barn og unge og mulighetene er?”

*Jostein Sandvik,
pob – politispesialist -
forebyggende tjeneste*

Her er et eksempel fra artiklene i Si;D: En person på fjorten år skriver om at hun/han omtrent alltid går alene i friminuttene, og ikke får være med i gjengen. Hun/han forteller også om at hun/han kan de fleste svarene i timen, men tør ikke si noe i tilfelle hun/han skulle si noe feil. Dette innlegget i Si;D handler om utestenging og mobbing.

Til slutt skrives det: Tenk på dette brevet neste gang du ser noen som sitter alene. Start en samtale. Finn på

noe. Bare la oss vite at vi ikke er glemt.

Hva var det som gjorde at hun/han hadde det sånn? Hadde det bare med klassekameratene å gjøre, eller var det personen selv som gjorde at hun/han ikke var med i fellesskapet? Hadde det alltid vært sånn?

Dette er spørsmål vi i EQ-gruppa tenker over.

I disse EQ-timene lærer vi også om å være kaptein i eget liv. For at vi skal kunne styre vårt eget liv på en god

måte, og ha det fint sammen har vi tre viktige regler:

- 1: Å vise empati, medfølelse og selvinnsikt.
- 2: Å ha toleranse for annerledeshet.
- 3: Vilje til å investere i andre.

Utdrag fra 100-årmålenes bok som foreligger i disse dager: **Mentor for barn og foreldre**

Et pilotprosjekt

100ARS
MÅLENE

AV TORIL SONJA GRAVDAL,
DAG ANDERSEN OG INGRID STANGE

Noe av det viktigste og vanskeligste vi gjør i livet er å oppdra våre barn. Barneoppdragelsen er et fundament i våre individuelle livsløp og et tilsvarende viktig fundament for samfunnet. Forelderrollen er for de fleste av oss den av våre roller med størst konsekvenser for fremtiden, for hvordan menneskers liv skal utvikle seg.

Samtidig er dette den delen av livet som i dag er mest basert på uformell kunnskap. Barneoppdragelse er i hovedsak erfaringsbasert, den bygger mer enn noe annet på tradisjoner som går i arv. I det gamle bondesamfunnet var nesten all opplæring basert på slik erfaringsoverføring. I mellomtiden har den tekniske og økonomiske utviklingen blitt forsknings- og

utdanningsbasert. Teknisk innsikt og ferdighet spres i takt med ny teknologi.

Den teknisk/økonomiske utviklingen går svært raskt, mens den sosiale utviklingen, utviklingen i de mellommenneskelige relasjonene, går langsommere. Mye har riktignok skjedd også her, særlig med kjønnsrollemønsteret, men en stor del av forskningsresultatene fra de siste 20–30 årene er ikke tatt i bruk i brede lag av folket. Lykkekurven, antallet som sier at de er lykkelige, har ligget flat i nesten hele etterkrigstiden, tross velstandszøkningen. Mange faller utenfor det ordinære arbeidslivet og blir trygdemottakere. Unge familier med barn opplever en tidsklemme som blir stadig strammere.

Gode tradisjoner og erfaringer går i arv, men ulike problemer har også en lei tendens til bli videreført. Bak fasaden er det mange familier som sliter. Barn er svært lojale og forteller nødig om problemer i hjemmet, men mange har det vanskelig. Mange ekteskap går i oppløsning, og vi kjenner uroen og problemene bak en skilsmisse.

Det er vanskelig å tro at vi skal

kunne doble livsgleden slik hundreårmålene sier, uten å styrke forelderrollen betraktelig. Skal vi klare et slikt kjempeløft må vi sørge for at de negative erfaringskjedene kan brytes, og at de positive erfaringskjedene kan styrkes. Vi må organisere oss slik at positive erfaringer, ny innsikt og nye metoder spres til alle. Og vi må organisere oss slik at kvalifisert rådgivning og nødvendig hjelp er tilgjengelig.

Dersom vi lykkes med å innføre en slik reform, vil dette innebære en solid satsning på forebyggende arbeid. Det er i barndommen grunnlaget for vår mentale og fysiske helse legges. Effektivt, forebyggende arbeide vil være særdeles kostnadsbesparende sett i forhold til reparasjonsarbeid utført etter at skaden er oppstått. Det vil også kunne øke individets livskvalitet betydelig.

Hvordan skulle så et pilotprosjekt, et prøveprosjekt, for styrking av foreldre-rollen og økt fokus på barnets utvikling se ut? Hva er det enkle, naturlige som alle burde kunne samle seg om? Den mest velprøvde tilnærmingen er å etterlikne det de

100-årmålene og Norges Kvinne- og Familieforbund har innledet et samarbeid med Øvre Eiker kommune med tanke på å utvikle et forsøksprosjekt.

Øvre Eiker er en kommune som har utmerket seg i arbeidet med barn og ungdom. Etter en vanskelig periode med ungdomsproblemer noen år tilbake har kommunen satset bevisst og vellykket på dette feltet.

Norges Kvinne- og Familieforbundet har en aktiv og ressurssterk lokalforening i kommunen. Arbeidet er i en innledende fase.

mest privilegerte får og bringe det samme til de mindre privilegerte. I rollen som ansatt i en veldrevet bedrift har vi regelmessige medarbeidersamtaler og trivselsundersøkelser. Helse/miljø/sikkerhet, HMS, forbedres systematisk. De heldigste får både coach og mentor. Unge, lovende ansatte får trainee-programmer. Moderne bedrifter er opptatt av å utvikle det de lever av, menneskene, humankapitalen. Så hva med å overføre det beste av det som er utviklet for rollen som ansatt til den minst like krevende rollen som forelder?

Dette ville måtte prøves ut i praksis, bygges opp skritt for skritt, utredes og modnes, store reformer innføres ikke over natten. Det kan organiseres på flere måter. Men det er vanskelig å se hvordan vi kan doble livsgleden/livskvaliteten uten å styrke det grunnleggende spillet mellom foreldre og barn. Og det er vanskelig å se hvordan dette kan gjøres uten å bygge på forskning og beste praksis og erfaring fra andre felt.

Forskerne har gjort store fremskritt de siste 20 – 30 årene i arbeidet med å forstå hvordan friske mennesker utvikler seg, hvordan de kan styrkes i sin emosjonelle kompetanse og forbedre sin livskvalitet.

Selvutvikling er blitt en hel bransje. Innen næringslivet har det i mange år vært arbeidet med utprøving av metoder for utvikling av bedriftenes menneskelige ressurser. En av grunnene til at ulikhetene i samfunnet igjen synes å øke, er at de flinkeste, de som går inn i næringslivet med en god mastergrad, får full pakke med trainee-opplæring, coach og mentor, mens de som trenger det mest ikke får et slikt tilbud.

Tale holdt på Den internasjonale kvinnetiden 8. mars

GRATULERER MED DAGEN!

Helt siden i starten av 1900-tallet har vi feira den internasjonale kvinnetiden 8. mars med å gå med paroler i tog for full likestilling mellom kjønnene. Når vi leser Namsdalsavisa fra i går og andre aviser handler det fortsatt om lik lønn for likt arbeid. Vi så på Dagsrevyen på NRK1 i går kveld om byggebransjen som etterlyser flere jenter i håndverksyrker, og om jenter som utdanner seg til rørleggere.

På 1970-tallet forsvant mange mødre ut i arbeidslivet i Norge. Kvinnene ønsket å bruke alle sidene av seg selv i tillegg til det å yte omsorg til familien.

På den andre sida trenger vi tid og omsorg for hverandre i ei travel tid i utvikling av et godt samfunn, som foreldre trenger vi nok tid for den god samtalene med barnet/ungdommen.

Heldigvis bruker far mer tid til familien i dag, vi har pappapermisjoner der far får fri fra jobben til å ta vare på barna mens de er små. Verden blir mykere med et samfunn der far og mann får flere omsorgsoppdrag, enten i familien eller ute i arbeidslivet.

Med all respekt for menneske er det viktig med full likestilling. Alle mennesker, mann og kvinne, trenger respekt. Vi er like mye verdt, mann som kvinne. Derfor er det ikke lov å utøve vold mot noe menneske, verken mann, kvinne eller barn. Barna oppdras i dag uten vold som straff. Likeverd er et nøkkelord. Alle mennesker skal leve i et godt og trygt samfunn. Alle mennesker skal gro og blomstre.

Det handler ikke bare om likestilling mellom kjønnene, men og om likestilling mellom ulike mennesker, type folkeslag og kulturer. Alle har vi en kultur som er levende, noe vi kan identifisere oss med, noe som gjør oss trygge og glade. Med all respekt, finnes det elementer i kulturer som undertrykker menneske, gjør menneske lite, som til og med kan ødelegge mennesker. Viser til dagens diskusjon i Norge om hijab - tvangsekteskap/kjønnslemlestelse.

Den norske kulturen kan virke kald og kanskje ekskluderende for folk som kommer flyttende. Arbeider mye, konsentrerer seg om familien innenfor de 4 veggene, Klimaet legger opp til mye innedørs, går på faste aktiviteter, kulturarrangement, følger opp barna i ulike aktiviteter, har en viss sosial omgangskrets.

Det er kun 17. mai og under martnan at det yrer av folkeliv i gatene i Namsos, og vi kryper ut fra alle kroker og krokar.

Nordmenn er kanskje vanskelig å komme i kontakt med, det kan være ensomt å være en innvander, flyktning, asylsøker i Namsos. Visang-eren Halfdan Sivertsen synger om sommerfugl i vinterland. Derfor er det kanskje vanskelig å bli kjent med nordmannen, vanskelig å vite om den norske kulturen: den næringsrike nistepakka vi sender med barna, vinterklærne og regnklærne som de trenger når de skal på skolen. Alle skiturene ut i den kalde snøen og hva er vitsen med å reise på en primitiv hytte med utedo langt til fjells...alt dette er noe som sitter langt inne i den norske folkesjela.

Kanskje burde vi stoppe opp, ta oss tid til å bli kjent med de nye kulturene som kommer innover landet, få oppleve for eksempel Afrika midt i rockebyen Namsos. Noe som helt sikkert hadde gjort livene våre enda rikere.

Ha en fortsatt fin kveld og ta godt vare på hverandre.

8.mars 2009
Anne Eggestøl

Du kan være den ene

– som gjør en forskjell for et barn som sliter

- Mange norske barn har det godt, men veldig mange barn og unge har en tøff hverdag, enten de sliter hjemme, på skolen, blant venner eller med seg selv. Men bare én voksen person som ser dem og bryr seg kan bety uendelig mye, sier generalsekretær Kjersti Fløgstad i UNICEF Norge.

En UNICEF-rapport viser at norske barn ligger på topp blant OECD-land når det gjelder materielle goder, men deler bunn plasseringen med Polen og Portugal når det gjelder selvfølelse og trivsel. Fløgstad tror ensomhet og forventningspress er mye av årsaken.

ALLE BARN ER VÅRE BARN

Med prosjektet "Du kan være den ene" ønsker UNICEF å rette søkelyset mot det private initiativ. - Det offentlige hjelpeapparatet klarer ikke å hjelpe alle. Vi trenger derfor å mobilisere det sivile barnevernet, det vil si folk flest. Vi ønsker å fokusere på det positive og synliggjøre hvilke muligheter som ligger i hvert enkelt barn hvis noen gir dem selvtillit og tro på fremtiden. Det handler om å være en trygg og god voksenperson for noen som trenger deg og si tydelig fra at du er der hvis de trenger deg. Vi behøver ikke engasjere oss hele tiden. Kanskje er det nok å stille opp litt ekstra i en periode eller av og til. Det er bedre at mange bidrar litt, enn at ingen gjør noe, sier Fløgstad.

ÉN SOM BRYR SEG KAN VÆRE NOK

Da den amerikanske psykologen Emmy Werner i 1992 publiserte resultatene fra sin 30 års lange studie av et helt fødselskull på Hawaii-øya Kauai, identifiserte hun flere faktorer som øker risiko for problemer senere i livet: For tidlig fødsel, ustabile familieforhold, psykisk syke foreldre, rusmisbrukere osv. Men hun fant også ut at et fellestrekk hos barna som ble eksponert for risikofaktorer, men likevel klart seg bra, var at de hadde hatt et sterkt bånd til en annen voksen enn sin egen forelder. Ikke til en fagperson, men til ei tante, en barnevakt, en lærer, en nabo eller noen andre. De hadde hatt "Den ene".

VÆR OPPMERKSOM PÅ BARNARUNDT DEG

Førsteamanuensis Clas Jostein Claussen ved Høgskolen i Oslo mener det er viktig å ha øynene åpne og ikke vær redd for å være et medmenneske.

- Noen ganger vet vi om barn som har det vanskelig, av og til får man en fornemmelse. Oppdager vi barn som trenger profesjonell hjelp, kan vi sørge for at de kommer til rette faginstans i kommunen.

- Alle mennesker vokser på å bli sett, respektert og anerkjent. Ved å ha en positiv og anerkjennende måte å forholde seg til sine medmennesker på, er det også lettere å være noen for den man ser har det vanskelig. Vi vet dessuten at unger som har en interesse, eller hvor en interesse kan vekkes, klarer seg bedre enn de som ikke er engasjert i noe, sier Claussen. Det blir derfor viktig å være med å stimulere de interesser og evner barnet har.

VÆR TYDELIG PÅ EN HYGGELIG MÅTE

Noen er kanskje redde for å påta seg mer enn man makter, hvis man først har begynt å engasjere seg for et barn som ikke har det bra? – Her, som i andre situasjoner i livet handler det om å være tydelig og sette grenser, sier Claussen. Hvis det står et barn på døren din mens du har middagsgjester, går det som regel fint an å si «så hyggelig at du stikker innom, men akkurat nå passer det litt dårlig, kan vi treffes en annen dag?» La barnet føle at det er ok, men la det også forstå at situasjoner kan bestemme om det passer å treffes eller ikke. Dette handler om å være en all right voksenperson, verken mer eller mindre.

OFTEN IKKE SÅ MYE SOM SKAL TIL Fellesskap og det å gjøre noe sammen gir mange positive opplevelser både for

voksne og barn. Fløgstad mener det er mange ting voksne kan gjøre for å nå ut til barn. Konkrete tiltak kan være å inkludere gutten som aldri scorer på fotballaget, eller invitere jenta som ikke er populær i bursdagsselskapet. Ta med nabogutten som går mye alene på hyggelige fritidsaktiviteter eller lære seg navnene på barna i nabolaget. Det handler rett og slett om å være litt mer oppmerksomme på barn vi omgås i hverdagen og inkludere de som faller utenfor.

ALLE KAN BIDRA

Målet med prosjektet er at voksne på eget initiativ skal engasjere seg mer i barns hverdag. Med barn mener vi alle under 18 år. Vi ønsker å inspirere voksne til å gjøre noe for barna i sitt nærmiljø. Du trenger ikke ha unger selv, jobbe profesjonelt med barn eller påta deg fosterhjemansvar. Du kan hjelpe venners barn, familiens barn eller kanskje du har en jobb der du kommer i kontakt med barn? Det er mange eksempler på at vaktmesteren på skolen eller idrettsanlegget, ansatte på kjøpesenteret, i nærbutikken eller bensinstasjonen har vært viktige personer i barns liv. Disse stedene tiltrekker seg ofte barn og ungdommer som er litt overlatt til seg selv. Ved å se dem, hilse på dem, slå av en prat og komme med noen positive bemerkninger, kan livet ta en positiv vending.

ENGASJER DEG I EN FRIVILLIG ORGANISASJON

Du kan også engasjere deg gjennom en frivillig i organisasjon. Frivillige barne- og ungdomsarbeidere gjør en fantastisk innsats og de fleste organisasjoner trenger flere til å være fritidsledere, trenere, støttekontakter, leksehjelpere, turledere og mange andre roller. Voksne som stadig er i

kontakt med barn har mulighet til å gi barna bekreftelse på at de er noe verdt og gi dem anerkjennelse både på gode og dårlige dager. De har dessuten store muligheter til å se om det er noen forandringer hos barna eller ungdommene som kan være tegn på at noe ikke er som det skal.

DEL DIN HISTORIE

UNICEF oppfordrer voksne som har blitt hjulpet av en spesiell person i barndommen eller ungdommen til å fortelle sin historie på prosjektets nettside: www.denene.no Gjennom historiene kan vi lære mer om barns oppvekstvilkår og inspirere andre voksne til å bli "Den ene".

SAMMEN FOR BARN

Hvis vi skal lykkes i å mobilisere alle voksne i Norge til å bry seg mer, må alle som er opptatt av barns oppvekstmiljø stå sammen. Kjersti Fløgstad i UNICEF inviterer derfor frivillige organisasjoner, fagmiljøer, bedrifter og ressurspersoner til en felles innsats for barn i Norge. - Gjennom et felles løft kan vi samarbeide for å bedre barns hverdag og oppnå synergieffekter i arbeidet vårt til beste for barna, sier Fløgstad. Les mer om prosjektet på: www.denene.no

Generalsekretær Kjersti Fløgstad i UNICEF oppfordrer voksne til å dele sine historier hvis de har blitt hjulpet av "Den ene" i barndommen

Bakedag sammen med Homestart

Stjørdal Kvinne- og familielag har som fast tradisjon å bevilge penger på årsmøte, og gjennom årene har mange hatt glede av dette. Vi har gitt til rusomsorgen i Stjørdal, til støtteforeningen for kreftsyke barn, til ny utrykningsbil for Røde Kors hjelpekorps og lignende. Årsmøte 2008 vedtok å bevilge støtte til

Home-Start Familiekontakten Stjørdal. Som "krav" for å få pengene inviterer vi til åpent medlemsmøte, hvor mottaker for presentere sitt arbeid.

Gunn Kristin Støver, koordinator for Home-Start Familiekontakten på Stjørdal tok i mot denne utfordringen på strak hand, og kom på møte i juni. Her fikk vi en god orientering om hva Homestart er, hvordan det startet, hva som gjøres og hvordan. Home-Start Stjørdal har siden oppstart i 2001 gitt hjelp til mange familier. I 2007 fikk 17 familier og 43 barn hjelp fra 14 frivillige. Alle frivillige får et kurs som består av 30 timer med følgende tema: verdier, holdninger, kommunikasjon, taushetsplikt, prinsipper og verdier i Home-Start. Kursdeltakerne får også bli kjent med det lokale hjelpeapparatet gjennom besøk av ledere fra de ulike tjenestene. Kurset er obligatorisk for alle som vil bli familiekontakt og det utleveres et kursbevis etter vel gjennomført kurs. På møtet deltok også noen av Home-Starts frivillige, som også bidro med god informasjon.

Som en videreføring av dette møtet inviterte Stjørdal Kvinne- og familielag brukere og frivillige Home-Startere til felles bakedag først i desember. Vi leide skolekjøkkenet på Fossli barneskole, og ønsket velkommen til baking. Denne lørdag formiddagen møttes barn og voksne i alle aldre til felles pepperkakebaking og laging av julepynt. Formiddagen gikk fort; det tar tid å steke mange brett med pepperkaker – også skal det jo smakes litt og. Det gikk med store mengder nonstop og melis; og enkelte "bomma" nok litt på kakene for rundt munnen var det tydelige tegn på sjokolade – Dagen ble avsluttet med boller og saft/kaffe, før vi ønsket hverandre en riktig god jul.

*Grethe Lindseth
Leder Stjørdal Kvinne- og familielag*

JUBILEUM I LAGET?

Send et lite hint til toril@kvinnerogfamilie.no.

Vi vil også veldig gjerne ha bilder og ord fra feiringen.

"Livet bringer en endeløs rekke av muligheter til å vise omsorg. Gå ikke glipp av en eneste av dem."

Stuart og Linda Macfarlane

Intervju med Kari Wærness

Kari Wærness, professor i sosiologi ved Universitet i Bergen siden 1987, gikk nylig av med pensjon. Mandag 9. mars 2009, ble hun tildelt "Meltzerfondets ærespris for fremragende forskning" for 2008, som deles ut av Universitet i Bergen hvert femte år. Kari Wærness, født 1939 i Lofoten, er kjent for sin omsorgs- og kvinneforskning og sine bidrag til den sosialpolitiske debatten. Hun har særlig beskjeftiget seg med studier av familien, omsorgsspørsmål og aldring, kvinnesosiologi og sosialpolitikk. Hun har vært leder for flere store forskningsprosjekter innen denne tematikken, både i Norge og utenlands, og har hatt en rekke viktige posisjoner, bl.a. som medlem av Verdikommisjonen 1998-2001. I senere år har Wærness vært koordinator for et prosjekt om globalisering og omsorg i samarbeid med Universitet i Ghana, og er medredaktør for en bok om pleie av døende og alvorlig syke. Tidligere medlem av Norges Husmorforbund. Se også omtale på K&F's nettsted.

AV SIGNE MARIE KITT NORDHAGEN

Kari Wærness, du har nettopp fått Meltzerfondets ærespris for fremragende forskning. Hva betyr dette for deg?

Det var veldig uventet for meg å få denne prisen, og jeg er veldig glad for det. Selvfølgelig for min egen del, men også fordi det kan bidra til å synliggjøre og gi mer prestisje til omsorgsforskningen. Det å forske på ulønnet og lønnet omsorgsarbeid går imot det synet som dominerer i offentlig planlegging. Det kommer stadig nye skrekkefortellinger fra offentlig eldreomsorg. Mye er rene elendighetsbeskrivelser, som helt mangler de forslagene til å tenke nytt eller gjøre noe annerledes på, som ligger i forskning. Vi er mange som har sagt ifra på en mer nøktern måte. For eksempel kunne begrepet mitt om "omsorgsrasjonalitet" brukes. Det er trist å se at dette som jeg og andre har forsket på, aldri har slått igjennom. Selv om det nå er mer penger i omsorgen, blir gapet mellom idealer og realiteter større og større.

Hvordan ble du interessert i sosiologi, og spesielt i omsorg?

Egentlig var jeg realist og lærer i realfag. Jeg jobbet fire år på Mosjøen gymnas, og underviste i matematikk og kjemi. Jeg trivdes godt med jobben, men jeg fikk ikke fast ansettelse i gymnaset den gangen, uten hovedfag. Rektor foreslo at jeg tok et hovedfag, samme hvilket, for han syntes at jeg

hørte hjemme i gymnaset. Av den grunn kom vi til Bergen. Vi hadde småbarn og bodde på Sotra (Bergen), der mannen min var distriktslege. Så traff jeg en venn fra gymnaset, som fortalte at det var kommet et nytt fag på universitetet, og mente det var midt i blinken for meg. Det var sosiologi. Jeg kjøpte boka "Invitasjon til sosiologi", og ble begeistret med én gang. Samtidig hjalp jeg til som distriktslegekone. Gjennom det fikk jeg innblikk i en del problemer. Jeg satt 8 år i sosialstyret i Fana (Bergen), som leder av distriktssosialstyret. Der var omsorgs problematikken utrolig synlig. Jeg oppdaget hjemmehjelperne som ingen snakket om. Samtidig kom kvinnesaken. Det var mange ting på én gang, noe som lå i luften på et vis, og jeg var på en plass der disse spørsmålene var viktige.

Hva synes du er spesielt med sosiologien i forhold til andre fag?

I sosiologien kan du engasjere deg i folks hverdag. Vanlige menneskers liv er interessante. Spesielt forholdet mellom individ og samfunn. I sosiologien tror du ikke på det uavhengige individ. Det er sosiale bånd mellom mennesker som er viktig, og hva som skjer med båndene under forandring. Det er et åpent fag der alle slags tema kan være interessante. Et fag som taler både til hjerte og til hode, for å si det sånn.

Hva er de viktigste forandringene når det gjelder omsorg i samfunnet i nyere tid?

Hele omsorgsarbeidet i den offentlige sektor har vært utsatt for det som vi kaller for "taylorisering", altså en slags industrialisering i måten å tenke på. Man tror at omsorgen blir mer effektiv med store enheter, mange folk, og så videre. I '83 konkluderte jeg i en artikkel med at det burde være prinsippet «Small but not too small is beautiful» som gjaldt i den offentlige omsorgen. Ingen har prøvd ut dette prinsippet. Heller ikke rådene om å bruke erfaringene fra den gang de med husmorerfaring arbeidet i hjemmehjelpsyrket med masse erfaring i omsorg. Prøve å systematisere hva de syntes var godt og bra, eller dårlig i denne sektoren, og å forske derifra for å finne administrasjons- og ledelsesmodeller. Altså et nedenfra-og-opp-perspektiv. I stedet overførte man organiseringsprinsippet fra industrien og bedrifter og en konsulentvirksomhet der de økonomiske modellene dominerte, ovenfra og ned.

Det å forske på omsorg er ikke noe vi vanligvis forbinder med feminisme, men du har jo vært opptatt av feminismen?

For meg er dette feminisme. Den feministiske bevegelsen startet som en middelklassebevegelse for velutdannede kvinner. Kanskje fordi jeg jobbet i distriktssosialstyret og

skrev min hovedfagsoppgave om skilte mødre på sosial hjelp, var jeg blitt oppmerksom på ulikhet og på hva det betyr. Jeg har selv vært avhengig av hjelp. Jeg har aldri vært hjemmeværende på heltid, men vært avhengig av min mor og andre kvinner for hjelp i husholdet. Jeg har hatt et privilegert liv, det er jeg klar over. Derfor opplever jeg hvor urettferdig det er at omsorg verdsettes så lite. Det er så viktig for vår velferd.

Det er eldreomsorg du har forsket spesielt på?

Jeg begynte med husarbeid, kvinners husarbeid, og med det å beregne verdien av det ulønnede arbeidet. Det jeg har gjort, er å gå på tvers av lønnet/ulønnet arbeid, og å knytte det opp til familie-sosiologi og utvikling i velferdsstaten. Jeg er blitt særlig opptatt av eldreomsorgen, fordi den er det store problemet i verden i dag. Det henger sammen med at vi får for få barn. Befolkningen eldes i Norge, i Europa, og i verden sågar. Det vi i Europa har løst våre omsorgsproblemer med, er å trekke innvandrere inn fra fattige land for å fylle disse jobbene.

Hva kan gjøres for å løse omsorgsproblemet?

Først og fremst må man anerkjenne husarbeid og omsorgsarbeid for den jobben det er – enten det foregår i hjemmet eller i det offentlige, hva det betyr for vår velferd og hvor slitsomt det kan være. Undervurderingen av dette arbeidet er blitt større med årene – det er verre i dag enn på 70-tallet. Det er et veldig hardt press på at alle kvinner skal ut i full yrkesaktivitet, som om det eneste gode livet finnes ved å overta mennenes arbeidsliv. Dette er jeg veldig uenig i. Jeg er uenig i det synet at alle kvinner som velger annerledes, velger dumt eller dårlig. Selvsagt kan noen bli dårlig stilt med dårlig pensjon, men ikke alle velger dumt. Vi må ha ordninger som gjør det mulig for folk å ha mindre arbeid eller å kunne gå ut av yrkeslivet i noen år for å ta seg av omsorgsbehovene i sin egen familie, når det er behov for det. Og uten å komme i nød selv til slutt. Dette er jo noe som aldri lar seg forutse

i den enkelte familie. Samtidig kan vi ikke løse eldreomsorg som familieomsorg lenger, fordi vi får så få barn og mange flere blir gamle. Hver enkelt av oss må nok selv tenke over hvordan man skal innrette seg når man blir gammel. Men det må også skapes rimelige betingelser for den typen omsorg og hjelp som skal ytes. Vi prøver kanskje å fortrenge at dette også gjelder oss selv. Men om vi innsér at vi alle kan komme til å trenge hjelp på et uberegnelig tidspunkt i livet, må vi kanskje ta debatten om hvordan vi skal innrette det.

Hva skal til for å oppvurdere omsorgsyrkene?

De som arbeider i omsorgsyrker må få bedre lønn. Det er jo lønn som er det viktige, gitt det pengesamfunnet vi lever i.

De som jobber der vil også si at det er viktig å ikke være for travel. Respekten for dette arbeidet består i at du ikke får alt for mange å ta deg av. Travelhet kan føre til grusomhet, noe jeg har skrevet en del om. Du kan ikke forholde deg til for mange mennesker på én gang om omsorgen skal bli god. Et av de største problemene er mangelen på respekt for hus- og omsorgsarbeidets egenart, logikken i det og omsorgsrasjonaliteten i det. Det lar seg ikke stykke opp som et annet industriarbeid. At noen kan planlegge at folk skal vaske huset til en hjelpeløs eldre, som om man vasket i et tomt hus, forteller litt. Når man kommer dit, har kanskje den som sitter der lyst til å prate, har kanskje ikke fått mat, eller helt andre ting står på spill. Likevel skal man bare gjøre det man er satt til å utføre, og deretter gå sin vei. Jeg synes det er sjokkerende at noen kan planlegge på den måten. Samtidig forundres man over at folk brenner ut og ikke vil fortsette i disse jobbene. Det er den måten å tenke på, som må brytes. Det finns en egen omsorgsetikk, som kommer i konflikt med effektivitetskravene. Det er ikke alltid omsorgsetikken kan vinne. En må jo avveie omsorg mot andre viktige hensyn. Men det er viktig å se at her er det mange prinsipper som kommer i

Kari Wærness, professor i sosiologi ved Universitet i Bergen siden 1987.

konflikt med hverandre. Derfor MÅ det gis rom til den enkelte omsorgsarbeider for å bruke skjønn i arbeidsoppgavene.

Er det ingen som arbeider for å løse omsorgen i samfunnet på en bedre måte?

Det er ingen som rapporterer om vellykkede forsøk eller forbedringer. Det som skjer er at de som jobber i praksisfeltet brennes ut, og slutter tidlig. I Bergen prøvde man å innføre seks timers arbeidsdag for hjemmehjelperne, men ble sjokkert over at sykefraværet ikke minsket. Grunnen er at du jobber kortere men hardere, og du sprenges fortere. Det som redder oss fra fullstendig katastrofe er at når kvinner i Norge ikke vil ha disse jobbene, fyller vi på med innvandrere. Disse blir utsatt for en veldig utnyttelse.

Vil du til slutt si noe om arbeidet ditt i Ghana, Afrika?

Jeg har deltatt i et prosjekt i Afrika om omsorg, og det gir mye å tenke over. For der er det ikke bare omsorg det gjelder, men «Survival and Care», altså overlevelse. Boka «Care of the seriously Sick and Dying. Perspectives from Ghana» (2009), ser på omsorgen for syke og gamle i vanskelige situasjoner, når fattigdommen er stor. De som bidrar i boka, jobber selv med denne problematikken, og mange av dem er doktorgradsstudenter. De skal studere sin egen virkelighet, og jeg veileder dem i det.

Vi takker for intervjuet!

Verdisamvirke og verdimer

Fremtiden er noe vi skaper selv gjennom våre handlingsvalg.

(Robert Jungk)

AV DAG HAUFFEN

Miljø- og klimakrisen viser oss betydningen av våre små daglige valg. Det allmenne livs- og forbruksmønsteret i rike land får skjebnesvangre følger. Det er tid for å besinne seg. Hvilke verdier ønsker vi å prioritere? Allerede spørsmålet lar oss erkjenne vår avhengighet av det frie konkurransemarkedet og avmaktsfølelsen blir lammende. Derfor må vi nå tenke nytt.

Verdisamvirke er prinsipielt annerledes enn for eksempel et landbrukssamvirke eller det vanlige forbrukersamvirke. Gjennom Nortura eller Tine har produsentene dannet sine egne omsetningsledd for salg. I Coop forbrukersamvirke finner vi forbrukernes eget omsetningsledd for innkjøp. Verdisamvirke derimot tar utgangspunkt i felles interesser mellom alle tre leddene. Da kan menneskelig fornuft gjøre seg gjeldende i hele sammenhengen. Det lønner seg for alle parter.

Vi kan beskrive Verdisamvirke ut fra en enkel sammenligning. I stedet for å kjøpe møbler fra det vanlige markedet gjør vi en avtale med en møbelsnekker. Da kan både utformingen, kvaliteten og prisen drøftes på forhånd. Dette må bestemmes før produktet lages.

Vi kan ta i bruk det samme prinsippet, bare i stor skala, både når det gjelder landbruksprodukter og industrivarer. Representanter for forbrukerstandpunktet kan kommunisere direkte med representanter for produksjonen av aktuelle varer og så avtale kvalitet og førstehånds pris. Da må også distribusjonsleddet trekkes inn. Varer som oppfyller avtalte produksjons og distribusjonskriterier vil deretter kunne omsettes i det vanlige markedet med en tydelig verdimerking. Verdisamvirke gjør dette mulig uten at man må gi avkall på rasjonelle produksjons- og distribusjonssystemer.

Hva forventer folk av for eksempel norsk landbruk? At det skal produsere billig mat og ferdig med det? Nei, en stor del av befolkningen ser andre ting som viktige. Interessen for dyrevelferd er økende. Maten bør være kortreist. Dessuten skal produktene være bra for helsen og ha god smak. I senere tid har landskapspleie og utforming av vakre og menneskevennlige kulturlandskap fått økende oppmerksomhet. Også rettferdighetsproblematikken har kommet i fokus. Rettferdig pris er like aktuelt både for kjøper og selger.

Samarbeidsmåten i Verdisamvirke bringer spørsmål som folk er opptatt av opp på bordet. Spørsmålsstilling-ene blir mer omfattende. Ikke bare det

ferdige produktet, men også hva fremstillingen, transporten og omsetningsmåten egentlig vil forårsake blir viktig.

Dette fokuset kommer automatisk når de som produserer og distribuerer og de som skal betale vareprisen møtes til fri meningsutveksling. Oppmerksomheten vil da rette seg mot de totale behovene. Spørsmålet blir hvordan disse på beste og rimeligste måte kan dekkes. De gode ideene blir etterspurt.

Hvordan er situasjonen i dag? Innen det sivile samfunnet har debatten om miljøproblemene pågått i årevis. Hver gang det gjentas at nå må noe skje, ropes det på politikerne.

Men politikerne har ikke kunnet snu utviklingen. Hvorfor er man så redde for å regulere det frie markedet? Fordi selve dynamikken i markeds-kreftene og lovmessigheten i markedsmekanismene ikke lar seg endre. Ytringene kan i høyden hemmes og blokkeres gjennom lovreguleringer. Gjør man det, tilsvarer det at man svekker og invaliderer et menneske som ter seg ukultivert. Resultatet blir at dette mennesket ikke lenger kan ernære seg selv.

Problemet må løses på en annen måte. Vi mennesker må sørge for at de næringsøkonomiske prosessene blir et uttrykk for bevissthet og menneskelig kultur. Skal vi greie dette må vi omorganisere samhandlingen fra konkurransemarked til samarbeidsmarked. Dette kan gjøres med produkt etter produkt og i samarbeid med det bestående distribusjonssystemet. Den endrede konstellasjonen mellom aktørene vil gjøre den ureflekterte egoismen som utfolder seg i konkurransemarkedet uaktuell. I stedet vil det oppstå bevissthet og spørsmål om det som er vesentlig. Hva slags behov har de andre? Det blir innlys-

king

ende at vi er avhengige av hverandre for å ha et godt liv.

Mennesker som i dag brenner for miljø og rettferdighet må ut fra forbrukerstandpunktet søke samarbeidspartnere innen næringslivssystemet. I felles forum vil alle som søker ideelle løsninger oppdage hverandre som produsenter, distributører og forbrukere. I slike fora vil forbrukerstandpunktet sitt fokus på de totale verdier kunne gjøre seg gjeldende med bevissthetsskapende kraft. Mange produsenter vil ønske å produsere varer etter avtale. Der tanken på profitt og konkurranse stilles i bakgrunnen, kommer spørsmålet om behovsdekning og samarbeid i forgrunnen. Da kan de økonomiske verdisymbolene, penger, erkjennes som et middel til reell verdiskaping i stedet for som i dag å være et mål i seg selv. Det er denne arbeidsformen som blir kalt verdisamvirke.

Det er ikke slik at alle forbrukerne og alle produsentene og distributørene må møte hverandre. Verdisamvirket vil fungere i samsvar med den arbeidsmåten som er vanlig innen det sivile samfunnet. De som er sterkt interesserte i at noe bestemt skal skje går sammen i lag og grupper. I samarbeid løser de disse oppgavene.

For eksempel er det innsatsen fra forholdsvis få som sørger for at det kan høres musikk i bygd og by. Frivillige organiserer undervisning og arrangerer konserter. Gjennom deres innsats får alle som elsker musikk høre musikk. På tilsvarende måte kan forholdsvis få valgte og selvvalgte representanter arbeide i lokale grupper over hele landet. De vil kunne sørge for at det finnes varer med verdimerke i alle butikker.

Se mer under www.verdimerking.no

Tilbakemelding ønskes

VI VIL GJERNE LAGE:

- **Idébank**
- **Kunnskapsbank**
- **Ressurskartotek**

Til dette trenger vi din hjelp!

Til **idébanken** ønskes ”innskudd” av alle slags gode idéer. Gode idéer til arrangementer/vervekampanjer. Hvordan lag/krets løser bestemte problemer. Oppskrift på bruktmarked m.m. Til **kunnskapsbanken** ønskes navn på personer med spesiell kompetanse, informasjon samt linker til informasjonssider. Til **ressurskartoteket** ønskes navn på medlemmer som besitter spesiell kunnskap om spesifikke temaområder innenfor prinsippprogrammet vårt.

Send tanker, navn og tema til toril@kvinnerogfamilie.no

Det er fint hvis dere merker e-posten med hva det gjelder.

ØKONOMITIPS 1:

GRASROTANDELEN

AV ANNE ENGER

Nå er vel alle lag og kretser registrert i Brønnøysundregisteret. Da bør dere også registrere dere i frivillighetsregisteret. Gå inn på www.brreg.no og fyll ut skjema: Tillegg for frivillighetsregisteret. K&F er i kategori 7100 interesseorganisasjoner.

Det er gratis å registrere seg, men det er snakk om at det kan bli en liten årsavgift på 2-300 kr senere.

Når dere er registrert kan dere få del i grasrotandelen. Det fungerer slik at når en tipper lotto osv i Norsk Tipping kan en gi bort 5 % av innsatsen til en forening. Spør kommisjonæren om dette og registrer deg på ditt lokallag. Denne informasjonen blir lagt i ditt spillerkort og vil da ved neste bruk bli automatisk overført.

Grasrotandelen har tilbakevirkende kraft fra 01.01.2009.

Det koster ikke spilleren noe, det er Norsk Tipping som gir pengene.

5 % høres ikke så mye ut, men hvis du tipper for 20 kr pr uke blir det 52 kr pr år til laget. Hvis 20 medlemmer gjør det blir det 1 040 kr pr år til laget.

Verd å ta med seg.

Jeg leverer tipping både for min mann og meg selv, så jeg la hans spillerkort inn på laget og mitt på kretsen, så får vi i pose og sekk. Får laget for mye penger kan en jo gi litt til forbundet.

TILBUD TIL ALLE BARNEHAGER

Hei. Har du hatt besøk av FN-filuren? Hvis ikke så kan FN-sambandet hjelpe deg. Han kommer gjerne på besøk til dere i barnehagen og han besøker også skoler. Du kan da få høre om FNs tusenårs mål og/eller miljø. Så kan alle barna i barnehagen også få kjøpe FN-filuren sin fine tegnebok.

Du kan lese mer om FN-filuren på www.fn.no.

Bjarnhild Hodneland

Fra prosjekt til program

Rapport fra prosjekt/programoppfølging Kenya/Uganda.

Demonstrasjon og besøk på Kickstart-feltet.

AV PROSJEKTLEDER
ANNE MARIT HOVSTAD

Søknaden om pilotprogram ble godkjent både av FOKUS og Norad. I 2009 skal K&F gjennomføre pilotprogrammet: The East African Programme for Grassroots Women. Derfor ble det ekstratur til Kenya/Uganda i februar for å starte opp pilotprogrammet som i første omgang kun er for 1 år. Hensikten med reisen var å få alle formaliteter på plass samt forberede søknad for neste programperiode (2010 – 2012). Seminar for samtlige deltakere i programmet ble holdt i Kisumu i Kenya fra 17. til 20.februar 2009. GADECE i Kenya skal være ansvarlig for drift av programmet det første året. De fire organisasjonene som deltar i programarbeidet er: COWA CVTS, MAFA og UMWA fra Uganda samt GADECE fra Kenya.

Kort presentasjon av organisasjonene i programmet:

- COWA CVTS
– Companionship of Works Association. Yrresskolen vi har samarbeidet med i flere år.
- MAFA
– Maganjo Farmers Association. Kvinnelige farmere som arbeider i 18 forskjellige grupper med 10 kvinner i hver gruppe. Nytt prosjekt,
- UMWA
– Uganda Media Women Association. Mediekvinner i Uganda. Foreløpig ikke med eget prosjekt, men deltar som medlem av styret for programmet, en stor ressurs for det videre arbeid.
- GADECE
– Gender and Development Centre i Kisumu, Kenya. Mangeåring partner.

PROGRAMMETS MÅL:

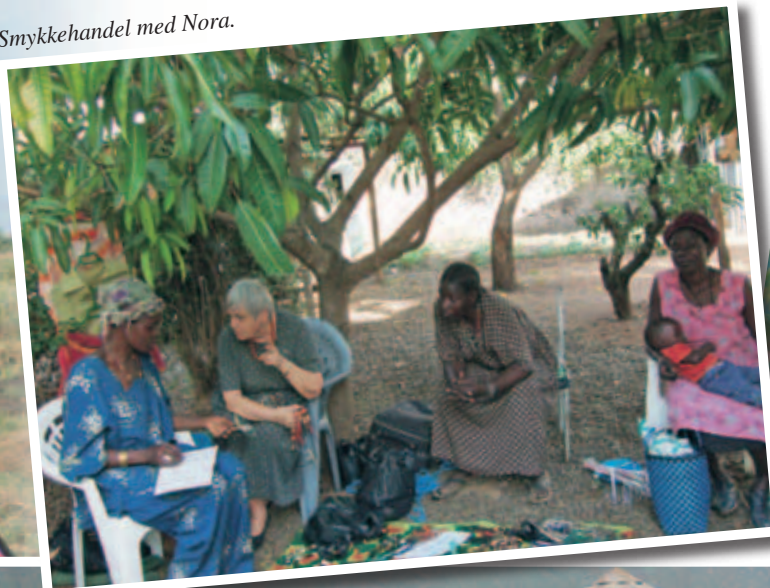
“Empower rural and urban grass-root women and young girls to develop sustainable skills, knowledge and attitudes to determine and improve their quality of life, including the attainment of human security.”

Sammen med tre representanter fra hver partnerorganisasjon i Uganda, reiste Anna Solberg og Anne Marit Hovstad den 17.februar fra Kampala til Kisumu med buss. Turen tar godt og vel 6 timer. Ved ankomst Kisumu ble vi møtt av våre venner fra GADECE og kjørt til hotellet hvor seminaret skulle være. Fra GADECE var det fire deltakere samt en deltaker fra AMWIK som er den kenyanske kvinneradioen. Vi ønsker også AMWIK inn i programarbeidet etter hvert.

SEMINARET:

Første del av seminaret var satt av til

Smykkehandel med Nora.

To av damene hos GADECE som dyrker urter og medisinsplanter, Martha og Wilkister.

Fiskefarmen i Kenya. Legg merke til de gule K&F tørklærne.

diskusjon og planlegging av prosjekt-/program søknad for 2010 – 2012. Etter en presentasjon av "Fra prosjekt til program" samt en gjennomgang av søknadsmaler fra FOKUS, gikk deltakerne i grupper. Vi startet med de individuelle prosjektsøknader og fortsatte med den felles program-søknaden. Denne sekvensen skulle bidra til større og felles forståelse av det arbeidet som skal utføres i forhold til søknadene som skal være FOKUS i hende før 1. september. Arbeidet i gruppene gikk med liv og lyst. Presentasjonene i plenum viste at både innsikt og forståelse av program-arbeidet var god.

Tredje dag av seminaret var satt av til ekskursjoner ute i distriktet. Første besøk var til Lake Basin Authority Farm i Kisumu. Dette er et oppdrettsanlegg for settefisk som ble etablert i 1984 ved hjelp av støtte fra UNDP og FAO. De disponerer et

areal på 5 dekar og antall fiskedammer er 19. Foruten å være et settefiskanlegg er farmen også et ressurscenter for 50 fiskefarmer innenfor et stort område som omfatter provinsene Nyanza og Western Kenya samt 7 distrikter i Rift Valley. På farmen ble det i tillegg holdt kyllinger og produsert egg. Kyllingburene var plassert over fiskedammene og "droppings"/avfall fra kyllingene gjødsler algene i dammene som igjen er viktig for fisken. Deltakerne fra seminaret var meget lydhøre. Her fikk de mange tips om hvordan starte opp med fiskeproduksjon i egne distrikter.

Mellom de to ekskursjoner fikk vi et foredrag om matvaresikkerhet på grasrotplan v/Monica Odak.

BESØK PÅ EN KICKSTART FARM
Kickstart er en organisasjon som disponerer et stort flatt landområde i

nærheten av Kisumu. Mennesker med HIV/AIDS får bruke jorden for å gis muligheter til å forsørge seg selv og ha penger til gode medisiner. Området har god tilgang på vann og ved hjelp av en enkel og rimelig irrigasjonspumpe får bøndene det vann de trenger for å dyrke sine jordbruksprodukter. Vannpumpe kjøpes ved hjelp av mikrokreditt-lån som har en rask nedbetaling.

BESØK GADECE

Mens styret for programmet hadde sitt møte, fikk resten av deltakerne besøke GADECE sitt kontor som ligger i gangavstand fra hotellet. Her ble vi møtt av paralegals og kvinner som har deltatt i mikrokreditt prosjekter. Nora fra Nora Craft møtte opp med sin smykkekolleksjon og hun gjorde en god handel i løpet av noen korte timer. Også kvinner som dyrket forskjellige urter var til stede med sin produksjon.

Romana rettleder student ved PC-en.

PROSJEKTOPPFØLGING GADECE, KENYA

Prosjektleder og Anna Solberg forlenget besøket i Kisumu med en dag for å gjøre seg ferdig med prosjektoppfølgning av GADECE. Vi fant som vanlig alt i orden med driften av senteret.

PROSJEKTOPPFØLGING I UGANDA

Lørdag ettermiddag gikk turen tilbake til Kampala, Uganda med buss (Royal Akamba!) Fremme i Kampala sent lørdag kveld. Vi fikk en flott mottagelse da vi besøkte COWA CVTS (skolen vi støtter) mandag og møtte elevene som nettopp hadde startet skoleåret. Både førsteårs og andreårs studenter viste oss hva de holdt på med, catering-elevene hadde laget en velsmakende

lunsj. Etter at vi hadde snakket med både elever, lærere og administrasjonen mener vi at arbeidet ved skolen følger de oppsatte planer. Jentene er svært glade for at de får lov å gå på skolen og er meget motiverte.

Møte med COWA's revisor var på programmet. Mr. Nganda Michael har vært COWA's revisor i mer enn 10 år. Ut fra vår vurdering gjør han og hans firma Nagenda and Company Associate Accounts et godt arbeid.

Besøk til Uganda Media Women Association (den første afrikanske kvinneverdieradioen) var også lagt inn. De er med i styret for programarbeidet, men er enda ikke kommet med i K&F's prosjektportefølje. De er en uvurderlig del av programmet og også FOKUS ønsker at vi utvider samarbeidet med dem.

Det er viktig for oss at norske myndigheter vet om våre prosjekter i utlandet.

Derfor sørger vi for at vi får møte den norske ambassadøren når vi er i Kampala i Uganda. Denne gangen var det situasjonen til UMWA/Kvinneverdieradioen vi ønsket å legge frem for ambassaden og om mulig få noe økonomisk assistanse.

Ambassadør Bjørg Leite var meget positiv og UMWA kommer til å be om et møte i nær fremtid. Så selv om de ikke kunne gi UMWA direkte økonomisk støtte vil de prøve å bidra til at de får oppdrag som kan gi dem bedre økonomi.

Vi fortsetter med nettverksoppbygging for våre partnere. Denne gangen hadde vi fått til et møte mellom Maganjo Farmers (MAFA – vårt nye

Lærer Mirian og elev.

Dyp konsentrasjon over sytøyet.

prosjekt) og en organisasjon som heter VEDCO (Volunteers Effort for Development Concernes). VEDCO er en stor organisasjon som blant annet driver med rådgiving og kursing innenfor landbruk.

De har stor kompetanse og vi mente at MAFA ville ha nytte av deres kunnskap.

Fra MAFA møtte tre lydhøre deltakere Mr. Henry Kisito Musoke som er daglig leder i VEDCO. Dette vil bli fulgt opp ved neste prosjektoppfølgning.

KONKLUSJON:

Organisasjonene i programmet representerer mye kompetanse og kunnskap. Deltakerne fra de forskjellige organisasjonene er meget entusiastiske og positive og på nåværende tidspunkt ser samarbeidet lovende ut. En av de første helgene i mai vil styret for programmet ha møte samtidig som redaksjonsutvalget skal legge siste hånd på det første magasinet som skal produseres for programmet. Det vil bli spennende for oss alle.

HVEM BETALER FOR PROSJEKTOPPFØLGINGEN?

Alle vet at å reise er kostbart, selv om en benytter rimeligste reisemåte. Vi får av og til spørsmål om hvor K&F får penger fra til å besøke våre prosjekter i Afrika, Asia og Øst-Europa. Kanskje noen tenker at denne virksomheten går på bekostning av prosjektene? Eller at det er innsamlede midler som benyttes? Til det kan vi svare nei på begge spørsmål. Hvis så hadde vært tilfelle ville det ikke vært mulig å følge opp prosjektene, prosjektene trenger hver krone som blir bevilget. Når K&F søker FOKUS/NORAD/TV-aksjonen om midler til prosjekter og prosjektene blir godkjent, er det et krav fra de bevilgende myndigheter at prosjektene skal følges opp med jevnlig besøk. Derfor blir det satt av egne midler til prosjektoppfølgning. Dette er penger som må betales tilbake til FOKUS/NORAD dersom de ikke blir brukt til formålet. Prosjekter som ikke blir fulgt opp med fysiske besøk, vil heller ikke fortsette å motta støtte fra FOKUS/NORAD. Det vil være uansvarlig å ha ansvar for prosjekter uten at disse ble fulgt opp rent fysisk. Gjennom direkte kontakt med våre partnere blir både de og vi bedre i stand til å finne gode løsninger på eventuelle problemer. Det kan være mange utfordringer som dukker opp underveis, kanskje må en endre på budsjetter, en må ha kontakt med revisor hos våre partnere, det skal sjekkes for korrupsjon osv. Det er også viktig å ha førstehåndskunnskap om prosjektene.

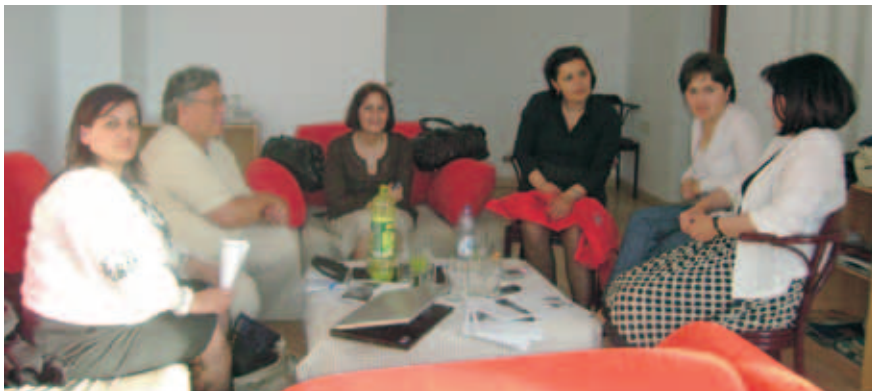
ØNSKER DU Å GI ET BIDRAG TIL ET AV FORBUNDETS PROSJEKTER?

- COWA CVTS, Uganda – Yrkesutdanning for unge jenter.
- Legal Rights Awareness Creation, Kenya – Kvinners juridiske rettigheter.
- MAFA, Uganda – Kvinnelige farmere
- Krisesenteret i Sibiu, Romania

Bruk konto nr. 6034.56.35451,
Anne Marit Hovstad
Fjæreveien 16, 4885 Grimstad
NB! Merk innbetalingen med det aktuelle prosjekt du ønsker å støtte.

Kvinnene K&F samarbeider

står på for å skape en bedre hverdag

Møte i Albanian Womens Voice. Fra venstre sees Bukurie Imeri, Elisabeth Rusdal, Tefta Mala, Flora Laze, Marjeta Rroshi og leder Dile Nikolla.

Deltakere i Fiere på skolering for ungdom. Oppgaven var å lage handlingsplan for lobbying om bekjempelse av arbeidsløshet, vold og miljøproblematikken i lokalsamfunnet.

Albanian Womens Voice ble dannet etter at K&F hadde vært nede å holdt kurs i organisasjonsarbeid. Nylig var jeg nede på besøk og fikk da også se på de prosjektene som kvinnegruppene i Albanian Womens Voice driver.

AV ELISABETH RUSDAL

Hvem er Albanian Womens Voice Albanian Womens Voice (AWV) er en paraplyorganisasjon for en rekke kvinnegrupper/organisasjoner i Albania. I denne paraplyorganisasjonen er det flere hundre kvinner som er medlemmer. Enkelte av gruppene har en medlemskontingent, andre ikke. Årsaken til dette er den økonomiske situasjonen som er i landet. Dette til tross – det er ikke lite disse gruppene likevel klarer å gjennomføre. De lager prosjekter, skriver søknader og gjennomfører prosjektene som får støtte. De, som vi, utfører utallige timers frivillig arbeid.

DAGENS ALBANIA

I Albania bor det rundt 3,4 millioner mennesker og rundt 1 million av disse bor i hovedstaden Tirana.

Arbeidsløsheten er stor. Fortsatt er det noe analfabetisme. Barn kan gå på skole i 9 år. Hvert år må foreldrene imidlertid betale 40 euro årlig pr. elev for skolebøkene. I tillegg må de kjøpe skrivesaker og skrivebøkene. Når det er stor arbeidsløshet er stor og lønningene lave, er det dessverre nok en del barn som ikke går på skolen. Forskjellene i landet er nå etter hvert store. Det finnes noen privatskoler. En privatskole jeg besøkte tok 80 dollar i måneden pr. elev grunnskolen og 120 dollar pr. elev i videregående skole. Denne skolen hadde 1 000 elever.

Antall dødfødsler er fortsatt høy. I følge landets helseminister så har alle tilgang til svangerskapskontroll. I følge kvinnene i distriktene og enkelte kvinnelige politikere så er ikke dette helt tilfelle. I distriktene er det ofte ikke tilbud om svangerskapskontroll. Dette er mye av årsaken til det høye antallet dødfødsler. Man må også betale for svangerskapskontrollene og mange familier har ikke råd til dette.

Det nærmer seg slutten på et toårig prosjekt med tilbud om mammografi. Myndighetene mangler penger og har til nå ikke klart å skaffe noen ny sponsor. I løpet av forsøksperioden er det avdekket en rekke nye tilfeller av brystkreft. De fleste kan tilbys behandling, men de alvorligste tilfellene har man ikke økonomi til å behandle bestandig. Til det er behandlingen for kostbar i et land med meget anstrengt økonomi og store utfordringer på alle områder.

Landets direktør for likestilling kan fortelle at det i 2007 ble utarbeidet den første strategien for tre over i forbindelse med vold i hjemmet. Ny plan er under utarbeidelse.

I 2007 fikk man også en egen likestillingslov.

KVINNENES INNSATS

Nord i Albania er det et problem med trafficking og da særlig til Kosovo. Her driver en av kvinnegruppene et prosjekt for å forsøke å få kvinnene ut av dette. De har i enkelte tilfeller reist over grensene og hentet tilbake jentene. I tillegg har de laget et undervisningsopplegg i skolen for å informere om

med i Albania

trafficking og dens konsekvenser. De har eget undervisning om vold også. I tillegg driver de eldresenter – et viktig tiltak i et område som er under hardt press og som stadig avfolkes.

Fortsatt i nord, men litt lenger sør er det en gruppe som arbeider med skoling av ungdom. Disse ungdommene lærer om hvordan beslutninger i samfunnet fattes, de lærer om hvordan de kan fremme saker, de har etablert ungdomsparlament lokalt. I tillegg gis det tilbud om sommerskole med foredrag, fritidsaktiviteter og hobbyaktiviteter.

Ungdommene bidrar også med frivillig innsats i eget lokalmiljø – de plukker søppel, tar opp miljøspørsmål og engasjerer seg i sitt nærmiljø.

En av gruppene rett utenfor Tirana tar seg av alenemødre og enker. De arrangerer samlinger, hyggetreff og har møter med foredrag. Deres neste prosjekt blir å jobbe for seksuelle minoriteter. Ingen vil erkjenne at dette finnes – men de fleste vet om det.

I sør er det arbeid for distriktskvinnene. Det blir kurs og tilbud om enkel skoling. Gruppen tar seg også av foreldreløse barn. I deres

område er det minst 35 barn som er uten familie og slektninger. Gruppen tar seg av disse og forsøker å finne familier som kan ta seg av dem. I tillegg stiller de opp med avlastning.

FINANSIERING

Alle grupperingene er avhengige av støtte og lager sine aktiviteter om til prosjekter. Situasjonen med finanskrisen i verden har medført at det er adskillig vanskeligere å få støtte til prosjektene. Da må de stanse for en periode inntil ny sponsor er funnet. Myndighetene i landet har mange egne utfordringer og må ofte ty til støtte fra andre land. Da er det ikke midler til å støtte frivillige organisasjoners arbeid.

Men gruppene gir ikke opp – og håper stadig på nye veier å løse utfordringene på.

Det å samarbeide i AWW gjør at de kan støtte hverandre og samarbeide om prosjekter. Det kan gi større muligheter.

Og her i Norge gis det til nå ikke tilskudd til slike prosjekter. Så i denne sammenhengen har vårt bidrag vært erfaringsutveksling, oppmuntring og kontakt.

ØKONOMITIPS 2:

BANKKONTO

AV ANNE ENGER

Tidligere har mange lag og kretser brukt postbanken fordi det var enklere når en byttet kasserer fra sted til sted. Nå bruker vel de fleste nettbank eller telebank og bankens adresse er ikke så viktig lenger.

Alle sparebanker har i sine statutter at de skal dele ut en del av overskuddet til lag og foreninger i sitt distrikt.

Som regel vil dette si å fylle ut et enkelt søknadsskjema og legge ved regnskap og årsberetning og sende / levere det i banken. Så er det bare å vente, og vente i spenning på hvor mye en får. Der jeg bor søker jeg for 2 foreninger og i år fikk vi kr 2 500 hver. Det tar meg 5 minutter å fylle ut skjemaet og så koster det kr 12-15 i porto. Det kaller jeg god timebetaling.

Moralen i dette tipset blir: BYTT TIL EN LOKAL SPAREBANK.

Hos oss er det 2 forskjellige sparebanker og da min krets skulle bytte tok vi en konto i hver bank og søkte støtte begge steder. Det er de sleipeste som overlever....

ØKONOMITIPS 3:

MEDLEMSREDDING

AV ANNE ENGER

Det sendes ut lister over hvilke medlemmer som har betalt og ikke til lag og kretser.

Noen er flinke til å ta kontakt med utmeldte medlemmer/ de som ikke har betalt kontingent og høre hvorfor. På denne måten "reddes" det en del medlemmer.

Vi oppfordrer med dette alle lag til å gjøre likedan. Det kan være lettere å unngå å miste medlemmer enn å finne helt nye, og det er fortsatt bedre med personlig kontakt enn en purring fra sentralt hold.

«Mens vi ennå har tid,
la oss gjøre godt mot alle»
Bibelen

Flere kvinner inn i politikken

K&Fs samarbeidspartnere Albanian Women's Voice i innspurten for flere kvinner inn i parlamentet

Fra vesntre sees Elisabeth Rusdal fra K&F, Dile Nikoll, leder Albanian Women's Voice og Tefta Mala fra Albanian Women's Voice i siste forberedelser til møte med et av partiene.

Møte med et av partiene i Albania. Hovedvekten av kvinnelige nestlederen i partiet. Møtet ble tv-sendt.

AV ELISABETH RUSDAL

I slutten av november 2005 holdt forbundet kurset "How to build and run an organization" i Albania. Over 20 kvinner deltok fra forskjellige kvinnegrupper fra flere steder i Albania. Mot slutten av kurset bestemte disse kvinnene seg for å danne en landsomfattende sammenslutning med navnet Albanian Women's Voice. Deres første mål var flere kvinner inn i politikken lokalt. Dette arbeidet lyktes de ganske godt med. Erfaringene dannet grunnlaget for den nasjonale kampanjen "Flere kvinner inn i parlamentet". Parlamentsvalget i Albania skal holdes i år – den 28. Juni. Hvor langt de lykkes denne gangen vet vi ennå ikke, men noen viktige milepæler er nådd. De har en del utfordringer foran seg og valgordningen i landet er annerledes enn vi er vant til. Det samme er måten å sette opp valglistene på.

I tillegg opplever de en debatt, slik vi hadde for mange år siden da kvinne gjorde sitt store inntog i politikken – kvinner vil endre den politiske debatten.

Jeg var så heldig å bli invitert ned for å treffe våre samarbeidspartnere og treffe kvinnelige kandidater fra de forskjellige partiene. Så fra 8.-10.mai var jeg rundt på møter i Tirana og i distriktet.

Jeg vil kort forsøke å gi et bilde av det arbeidet som skjer.

RESULTATER I LOKALVALGENE I 2007

Det ble holdt en rekke debattmøter, 12 000 løpesedler ble delt ut, plakater trykket og hengt opp. Kvinner sto på stand med T-skjorter og delte ut løpesedler.

TV-debatter ble arrangert. På grunn av den økonomiske situasjonen så må man betale tv-stasjoner og aviser for at de skal komme. Prisen er rundt 20 euro pr. journalist for å dekke redaksjonens utgifter. Men det nyttet.

53 kvinner kom inn i de lokale kommunestyrene i de 5 kommunene Albania Women's Voice konsentrerte sin kampanje om. I Albania totalt fikk man 4 borgermestere som er kvinner.

KVINNER I POLITIKKEN NASJONALT I DAG

Leder av debattene i parlamentet i Albania er kvinne. Videre er 2 av 14 statsråder kvinner og 3 kvinnelige statssekretærer. I Parlamentet er det 144 representanter – 7 av disse er kvinner.

VALGLISTENE

Albania er delt inn i 12 distrikter. Hvert parti sender inn en liste fra hvert distrikt. Så varierer det videre fra parti

til parti hvordan den endelige listen settes sammen. Noen partier praktiserer at det lages en liste med menn og en liste med kvinner. Så velger stemmer utsendinger fra partiets distrikter over plass for plass. Da settes en kvinne som kandidat opp mot en mann på hver plass. Få kvinner er så vidt jeg fikk informasjon om, tilstede i disse møtene. Andre partier praktiserer at listene fra distriktene sendes inn til partiet sentralt og så er det opp til partiledelsen å sette opp den endelige listen. Listene skal etter loven offentliggjøres 45 dager før valget. Før offentliggjøring vet ikke engang de som har sagt seg villige til å stille til valg, hvilken plass de har. De må som alle andre få dette via pressen når listene offentliggjøres.

Foran årets valg, skulle listene være offentlige den 10. mai. Det skjedde ikke – det er utsatt til kanskje 15.mai.

HVA HAR VÆRT K&FS BIDRAG I DETTE ARBEIDET

Etter avsluttet kurs i 2005, informerte vi den norske ambassaden i Tirana om dannelsen av Albanian Women's Voice og at de hadde bestemt seg for å jobbe for flere kvinner i politikken ved det kommende kommunevalget. Den norske ambassaden bevilget penger til arbeidet. I tillegg ga internasjonalt utvalg et bidrag til arbeidet.

eltagere var kvinnelige politikere, hvorav den

Med meg ned denne gangen hadde jeg et litt mindre bidrag, men 5000 norske kroner vil gi muligheter for noe i slutt-fasen av dette arbeidet. I tillegg til pengebidragene så har vi holdt kontakt, støttet moralsk og gitt oppmuntring underveis. Vi har som kvinner hatt erfaringsutveksling og forsøkt å fortelle om de erfaringene som ble gjort her i landet i forbindelse med nettopp arbeidet med flere kvinner i politikken, som også vårt forbund her i landet jobbet mye med.

LOVBESTEMT 30 % KVINNER

Det er i lovs form vedtatt at listene ved det kommende valget skal bestå av minst 30 % kvinner. Spørsmålet som gjenstår å se er hvor disse kvinnene er plassert. Noen partier vil helt sikkert ha kvinnene nederst på listen. Andre vil forsøke å ha noen kvinner lenger opp. Men samtlige partier jeg snakket med sa klart og tydelig at partileder vil stå øverst. I alle partier i Albania er det mannlige partiledere. Loven er klar om at dersom ikke listene inneholder minst 30 % kvinner, skal den ikke godkjennes ved det kommende valget. Det blir nå opp til kvinnene selv å ta opp den kampen. Det er vanskelig for dem – de har ikke penger. Partiet vil neppe støtte dem og om myndighetene virkelig vil underkjenne lister som ikke fyller lovens krav om 30 % kvinner. Ja, det gjenstår å se.

REFERAT FRA ÅRSMØTET I ROGALAND KRETS AV NORGES KVINNE-OG FAMILIEFORBUND

Rogaland krets av K&F avholdt sitt årsmøte 27.- 29. mars.

Årsmeldingen viser at kretsen nå består av elleve lag. I flere lag står studieaktiviteten høyt. Det har vært avholdt studieringer og kurs i emner som litteratur, miljø- og forbruk, gårdsmat, ville vekster, økologisk mat, datakurs, folkedans, billedvev, vevkurs, og studiering om sakene til landsmøtet, som ble avholdt i Lillehammer høsten 2008.

Det arrangeres flere aktiviteter i lokalmiljøene. Et lag driver håndverk-sted for barn og unge. Flere lag arrangerer tiltak for pensjonister, som f.eks. jule- og nyttårsfest, eller besøk på institusjoner med servering og underholdning.

Det er i alt bevilget ca. Kr. 40.000.- til diverse tiltak. Disse er: Dialyseavdelingen ved Haugesund sykehus, Da Vinci-roboten ved SUS, TV-aksjonen, ballbinge til lokalt idrettslag, krisesenteret i Stavanger og Frelsesarmeens velferds-senter. Tre lag har fjernadopsjon.

Det ble vedtatt to resolusjoner på årsmøtet:

BARNEHUS

Årsmøtet i Rogaland krets av Norges Kvinne- og Familieforbund er fornøyd med, at det nå arbeides med planer om et barnehus i Stavanger. Vi krever at dette arbeidet prioriteres svært høyt. Vi oppfordrer politikere, barnevernet og andre relevante etater til å gjøre sitt til at dette tilbudet kommer på plass i nær framtid. Vi ser dette som et viktig virkemiddel, for på best mulig måte å ta vare på barn som er utsatt for vold og overgrep.

FIKTIV IDENTITET FOR TRUSSELUTSATTE KVINNER OG DERES BARN PÅ FLUKT

”Norge bryter menneskerettighetene overfor trusselutsatte kvinner og deres barn på flukt”

Dette skriver krisesentersekretariatet i en pressemelding. I flere artikler i Stavanger Aftenblad i februar d.å., blir det dokumentert, at kvinner, som er på flukt fra en tidligere samlivspartner eller noen i sin nærmeste familie, lever en isolert tilværelse. De kan ikke fritt velge sitt bosted og har ikke bevegelsesfrihet. Dette er en rettighet for alle som lovlig befinner seg på en stats territorium ifølge Den Europeiske menneskerettighets-konvensjonen. På tross av hemmelig adresse blir de stadig funnet og må derfor flykte på nytt, ofte til et krisesenter. Dette gjelder mange hundre volds- og trusselutsatte kvinner og barn.

Årsmøtet i Rogaland krets av Norges Kvinne- og Familieforbund krever at det skal bli lettere for kvinner, som er utsatt for vold i hjemmet, å få fiktiv identitet for seg og sine barn. Denne muligheten er til nå bare gitt som vitnebeskyttelse i alvorlige kriminalsaker. Vi mener, at kvinner og barn, som er utsatt for vold og trusler, må ha stor rett til beskyttelse.

Muligheten til å delta når viktige spørsmål om kvinner og familie drøftes i et internasjonalt perspektiv

AV ELISABETH RUSDAL,
2. REPRESENTANT TIL ACWW

Vår internasjonale forbund, Associated Country Women of the World (ACWW) holder sin verdenskonferanse hvert tredje år. Kommende konferanse skal holdes 21.-28. april 2010 i Hot Springs, Arkansas, USA. Tema for konferansen er: "Women Worldwide – The Voice Of Today"

Hot Springs er den eneste amerikanske byen som er del av en nasjonalpark. Så bare omgivelsene kan bli en opplevelse i seg selv.

Det er slik at en verdenskonferanse i ACWW samler flere hundre kvinner fra hele verden. I løpet av konferansen debatteres viktige kvinne- og familiepolitiske saker, det er foredrag i tilknytning til konferansens tema, organisasjonssaker i ACWW behandles også. I tillegg foretar konferansen valg av styret i ACWW samt område-

presidenter. Det betyr at vi skal være med å velge Europa-presidenten. Den sosiale delen består av hyggelige åpnings- og avslutningsmiddager, det arrangeres sightseeing, det er diskusjonsgrupper og det hender også at det tilbys besøk i lokale familier. Uansett vil det i pauser og under hele konferansen være mulig å bli kjent med kvinner fra andre deler av verden.

Med andre ord – deltagelse i en Verdenskonferanse i ACWW er en stor og flott opplevelse.

Vårt forbund har lang tradisjon for å være aktive i ACWW – faktisk helt fra starten. I dag er Ingunn Birkeland leder av ACWWs FN-komité og Anne Marit Hovstad er medlem av ACWWs prosjekt komité. Det er anledning for alle som er medlem av K&F å delta på verdenskonferansen som observatører. Man kan følge med i debattene, være med på alle arrangementene og treffe spennende kvinner fra alle verdens

hjørner

sammen med forbundets stemmeberettigede delegater. Det er sentralstyret som avgjør hvem som skal være delegater for K&F. Forbundsleder er 1. ACWW representant og selskrevet som delegat.

Dersom du kan tenke deg å delta – men vil ha mer informasjon, så ta kontakt med meg, så skal jeg sende deg informasjon. Ordningen er slik at ved påmelding må en betale en registreringsavgift. Dersom man melder seg på – påmelding er bindende – innen 27. november 2009 sparer man £ 50.

Et eget påmeldingsskjema må benyttes og det får du ved å ta kontakt med meg.

Styrking av kvinner og deres familier bidrar i utviklingen av et godt samfunn

AV ELISABETH RUSDAL

Hele verden er preget av den økonomiske krisen, en situasjon som også rammer Norge. I alle deler av verden er dette en situasjon som skaper en utrygg hverdag for familien. Norges Kvinne- og Familieforbund mener at norske myndigheters arbeid nasjonalt og internasjonalt må fokusere sterkere på dette, noe som kan gjøres ved støtte og styrking av grasrotprosjekter for kvinner verden over. Vi ber regjeringen fortsette å støtte små, grasrotnære kvinneprosjekter også i fremtiden.

Vi er bekymret for at viljen til å gjøre dette ikke lenger er tilstede. Vår bekymring er kommet på bakgrunn av signalene om at norske myndigheter i fremtiden heller vil satse på de store bistandsprosjektene gjennom de store norske organisasjonene.

Norske kvinneorganisasjoner har

lang tradisjon i bistandsarbeid verden over. I mange tilfeller preges dette arbeidet av den nære kontakten direkte mellom bistandsyter og bistandsmottaker. Dette sikrer en rimelig og enkel kontroll av hva midlene benyttes til – et viktig tiltak i forhold til korrupsjon.

Kvinneorganisasjonenes bistandsarbeid har også ringvirkninger i form av utvikling og styrking av kvinnettverk i de landene prosjektene foregår. I sin kontakt med hverandre utveksles erfaringer om organisasjonsarbeid, demokrati, menneskerettigheter og kvinners situasjon.

Norges Kvinne- og Familieforbund har bistandsprosjekter i Uganda, Kenya og Romania for øyeblikket. Vi har tidligere hatt prosjekter i Sri Lanka og Thailand også. Videre har vi i mer enn 10 år arbeidet med etablering av kvinneorganisasjoner i Øst- og Sentral-Europa. Mye av dette arbeidet

skjer via dugnadsarbeid. Medlemmene i K&F bidrar med midler til egenandeler og prosjektene mottar støtte fra NORAD. Gjennom vårt internasjonale forbund, Associated Country Women of the World (ACWW) samarbeider vi verden over i arbeidet med å skape en bedre hverdag for morgendagens kvinner og deres familier. Dette arbeidet preges av kvinnesolidaritet, engasjement og erfaringsutveksling. 28.april er ACWW-dagen og denne dagen benytter denne store internasjonale kvinneorganisasjonen verden over for å synliggjøre kvinners innsats for utviklingen av gode samfunn.

Vi lever i en tid med stadig nye utfordringer og endringer. I en slik hverdag er det viktig å ivareta kvinnene og deres familier – nasjonalt og globalt. Ved å gi støtte til grasrotprosjekter i andre land vil Norge ytre mye i utviklingen av gode samfunn.

Kronikk fra K&F:

Arbeidskraft over landegrensene

AV TORIL SONJA GRAVDAL

For tiden bor anslagsvis 192 millioner mennesker som migranter utenfor hjemlandet sitt. Mange av dem forlater fattige land for å jobbe i den rike delen av verden.

Stadig flere av disse migrantene er kvinner, og mange av dem etterlater seg barn som må tas vare på av andre mens mor er borte. Det er ikke bare de fattigste kvinnene som drar. Både lærere, sykepleiere og kontorfunksjonærer reiser fordi de ikke klarer å forsørge familiene sine med den lønnen de har i hjemlandet. I rikere land kan de tjene opptil ti ganger så mye i en jobb som hushjelp. Arbeidstakere som arbeider utenlands sender nesten 200 milliarder dollar årlig til hjemlandene sine. Meningen er god; å sikre en bra framtid for barna sine og andre familiemedlemmer. Slik går det imidlertid ikke alltid, og, i følge en rekke studier, lider mange av barna som blir igjen både sosialt og emosjonelt. UNICEF advarer også. Rapporter fra flere land viser at disse barna har en klart økt sårbarhet for misbruk, kriminalitet og sosial isolasjon. Det finnes i dag ingen global oversikt over hvor mange barn

som berøres av migrasjon, men man vet at tallet er økende. I Fillipinene antar man at mellom 5,8 og 9 millioner barn (27% av alle barn og unge) lever uten en eller begge foreldre. I Moldova økte arbeidsmigrasjonen særlig mye mellom 1993 og 2000. I denne perioden økte også ungdomskriminaliteten med 50 %. Halvparten av de kriminelle hadde foreldre i utlandet. En studie i El Salvador viste at halvparten av medlemmene i kriminelle gjenger var barn av migranter.

I en tid der "bærekraft" og "økologi" er hyppig brukte ord blir det viktig for oss å fokusere på hvordan alt til enhver tid henger sammen med alt. Økologi handler om nettopp det: helhetstenkning. Fordi vi lever i en globalisert verden, blir det vårt felles anliggende å arbeide for likeverdet også over landegrensene. Ønsket om å ha mer tid og overskudd til barna og familiene våre, må være et ønske om at også andre mennesker skal oppleve det samme. Fundamentet for en bærekraftig utvikling må være solidaritet og likeverd, og likeverd må være et begrep som omfatter alle mennesker, uavhengig av kjønn og

geografisk tilhørighet. Det gode vi ønsker for våre liv, må vi også ønske for mennesker som bor andre steder i verden.

"Familiens framtid" er hovedparolen vår i inneværende landsmøteperiode. Det er alle familiers framtid vi snakker om, uansett hvor i verden disse måtte befinne seg!

FORHÅNDSVARSEL

INTERNASJONALT SEMINAR – SPENNENDE PROGRAM

Sett av lørdag 24. oktober og søndag 25. oktober allerede nå!

Internasjonalt utvalg arrangerer seminar 23.-25. oktober i Oslo. Fredag 23.oktober er internt seminar for kretsens internasjonale kontakter. Seminardagene lørdag 24. oktober og søndag 25.oktober er et åpent seminar for alle. Til det seminaret kommer representanter fra våre samarbeidspartnere både fra Afrika og fra Albania. I tillegg kan vi love andre topp foredragsholdere.

Mer informasjon om seminaret vil bli sendt ut til kretsens internasjonale kontakter senere.

Ta gjerne kontakt med en av oss i internasjonalt utvalg dersom du vil vite mer.

BER NORGE SKJERPE KLIMAMÅLENE

Norge har økonomisk evne til å kutte sine utslipp med 73 prosent, mener Sør-Afrika. Sør-Afrika peker på oljeindustriens opplagte ansvar for klima-ødeleggelser. Dette kom fram under klimaforhandlingene i Bonn. Samtalene er ment å fungere som oppkjøring til toppmøtet i København senere i år, der en ny internasjonal klimaavtale etter planen skal komme på plass. De internasjonale klimaforhandlingene beveger seg sakte, men ett konkret forslag fra Sør-Afrika vekker oppsikt.

Kilde. Europabevegelsens hjemmeside

DET NORDISKE BREVET

Likestilling mellom surt og søtt

SIV FRÍÐLEIFSDÓTTIR,
ALLTINGSREPRESENTANT - ISLAND

FOTO: WWW.VISITICELAND.COM

I begynnelsen av februar 2009 ble det tatt et stort og viktig skritt i likestillingsprosessen på Island. Da ble det dannet en ny regjering, den første hvor fordelingen mellom menn og kvinner er likt. Innsettelsen av den nye regjeringen markerer også en ny tidsepoke ved at dens statsminister er en kvinne, Jóhann Sigurðardóttir. Hun er den første kvinnen i Islands historie som tiltrår statsministerembete. Islendingene valgte i sin tid Vigdís Finnbogadóttir, Islands president. Vigdís var den første kvinnelige presidenten som oppnådde demokratiske kår, verden over. Vigdís var Islands president i 16 år. Da hun avtrådte fra sitt embete og en mann ble valgt i hennes sted kunne en høre mange eksempler på at barn som fulgte med foran fjernsynsskjermen spurte sine foreldre; «Mamma, pappa, kan en

mann være president?» Slik sett var Vigdís et sterkt og godt forbilde for kvinner. Med Jóhönnu Sigurðardóttirs inntreden som statsminister har enda en mannsbastion falt. Hennes skjebne er en søt seier i likestillingskampen.

Det fortelles at den første kvinne som oppnådde plass i Islands Allting, Ingibjörg H. Bjarnason, var lett på foten, ivrig likestillingsforkjemper og kjapp i replikken. Historien forteller at hun, en gang hun forserte trappene på Alltinget i raske klyv, sneiet borti alltingspresidenten. Han sa da med betoning stemmen, til Alltingets eneste kvinne, „Svært så lett du er på foten fru Ingigjörg“. Hun svarte da med grasiøse løpsbevegelser „ikke tynger ballene“. Skjult i hennes ord lå likestillingsbudskapet; jeg er kvinne – farer fort omkring og får lagt mange bærer på mine skuldre. Denne historien maned frem i tankene når en ser tilbake og funderer over hvor mye kvinner gir til fellesskapet og samfunnsøkonomien. Selv om kvinner har fått lagt mang en bær på skulderen så har de ikke i samme grad fått nyte rettferdighet i tråd med det. Et tydelig bilde på det er en lønnslikhet mellom kvinner og menn som det har vist seg å være vanskelig å oppnå.

Kjønnsavhengig lønnsforskjeller er urettferdigheter som det ikke er mulig å akseptere i dagens samfunn. I disse sakene/prosessene har fremskrittene gått i sneglefart på Island.

24. oktober 1975 la titusenvis av

islandske kvinner ned sitt arbeid for å protestere mot kjønnsavhengige lønnsvilkår og for å vie oppmerksomhet mot hvilket bidrag de ytet til samfunnsøkonomien og fellesskapet. Kvinner stimlet sammen i sentrum av Reykjavik og andre steder og krevde likestilling. Den dagen, seiersdagen, markerte et vendepunkt og har i ettertid blitt kalt kvinnefridagen. Markeringen viste at det rådet et sterkt fellesskap kvinner imellom og begivenheten ble også viet stor oppmerksomhet i massemedier verden over. Den 24. oktober 2005, tretti år senere, la kvinner ned sitt arbeid kl 14.08. Igjen stimlet titusener av kvinner sammen for å avholde et utemøte under overskriften; „Kvinner rop høyt; for å kreve likestilling og for å protestere mot lønnsforskjellene mellom kvinner og menn.“ Kvinnene la ned sitt arbeid kl. 14.08 da 64,15 % av arbeidsdagen, fra kl.9-17, var over for å rette oppmerksomhet mot at lønnen islandske kvinner mottar i gjennomsnitt var 64,15 % av gjennomsnittslønnen for menn. Kl. 14.08 hadde de derfor arbeidet for lønnen sin. Nå i 2009 eksisterer det ennå lønnsforskjeller mellom kjønnene og de ser ikke ut til å være minkende. Nyere undersøkelser gir pekepinn om det stikk motsatte. En regner med at kjønnsavhengig misforhold i lønn ligger mellom 10 – 20 % alt etter hvilken undersøkelse en lener seg på.

De første lover om lik lønn mellom

menn og kvinner i bestemte arbeidsklasser på Island ble satt i 1945 og i 1961 vedtok Alltinget lov om likelønn mellom menn og kvinner. I 1975 så de første likestillingslovene dagens lys. Regjeringen har likeledes iverksatt likestillingsmålsetninger, de første i 1986.

På Island arbeider en institusjon på vegne av det offentlige, likestillingskontoret. I tråd med loven er en av hovedoppgavene til likestillingskontoret å holde oversikt med iverksettelsen og utøvelsen av likestillingsloven. I likestillingsloven blir det pekt på hvilke plikter arbeidsmarkedet har, bl.a. det som vedrører lik fordeling av kjønn i lederstillinger. Det blir også pekt på at kvinner og menn som arbeider hos samme arbeidsgiver skal få utbetalt samme lønn for likt eller likeverdig arbeid.

Nylig falt de tre største islandske bankene med voldsomme konsekvenser både for islendinger og andre. I kjølvannet av dette ble bankene overtatt av staten.

I lys av bankenes fall var et av flere tema som debatten streift rundt misforholdet i lønnen mellom kvinner og menn innenfor denne banknæringen i Island.

Bankkollapsen førte med seg mange klager til likestillingskontoret, spesielt fra kvinner som gjennom denne prosessen fikk innsikt i lønnen til menn som arbeidet ved deres side.

Likestillingskontoret ble forfjamset

over denne tilstanden og sendte krav til regjeringspartiene som hadde representanter i Alltinget om at dette misforholdet, og andre liknende misforhold i forbindelse med bankenes kollaps, måtte undersøkes omgående.

Gjennom denne krisen ble sannheten om et eksisterende lønnsmisforhold mellom kjønnene innen banknæringen og andre økonomiinstitusjoner tvunget frem.

Følgende kom frem i et påbud fra likestillingskontoret; „De siste uker har likestillingskontoret fått frembrakt mange eksempler på at det eksisterte store lønnsforskjeller mellom kjønnene i de tre bankene og deres datterselskaper som nå er overtatt av staten.“ Det er eksempler på lønnsforskjeller helt opp i 100 % mellom menn og kvinner som arbeidet skulder ved skulder i samme type jobb. Bankenes oppbygning med store kjønnsforskjeller der hvor menn besatt alle de viktigste lederstillingene kom helt tydelig frem. Lønnsundersøkelser som ble gjennomført viste store kjønnsavhengige lønnsforskjeller.

Den entydige oppfordring fra likestillingskontoret til presidenten på Alltinget, partilederne i regjeringspartiene og stortingsrepresentantene er at en av hovedoppgavene for planlagte kontrollkomiteer i banknæringen må være å tilstrekkelig ofte rette oppmerksomheten mot lønnsvilkår, og da spesielt mot forskjeller mellom kjønnene.

Det er en viktig likestillingsoppgave for staten å rette lyskasteren mot lønnsvilkårene til arbeidstakerne i de tidligere bankene. „Med statens overtakelse av landets tre største banker har det offentlige Island nå en unik mulighet til å rette opp denne forskjellen og gå foran med godt eksempel på et område der hvor likestillingsspørsmål synes å ha vært kastet over bord.“

I ånden til oppropet fra likestillingskontoret er det nå blitt lagt til Alltinget å sørge for å utrede/påse lønnsvilkår i de tre nye statsbankene og hvordan bestemmelser om likestilling har blitt fulgt. Det blir også gjort en sammenligning mellom menn og kvinners stillinger før og etter statens overtakelse av bankene. Disse opplysningene blir benyttet til å korrigere kjønnsavhengige lønnsforskjeller og til å trygge lik sammensetning av kvinner og menn i lederstillinger i staten. Oppfordringen ble lagt frem på Alltinget i desember 2008. Det blir spennende å se om kontrollkomiteen som skal se på bankenes kollaps, som nå er i gang med sitt arbeid, også vil se på denne viktige siden av likestillingsbudskapet fra den første kvinnen som satt i Alltinget på Island; kvinner får mange bærer lagt på sine skuldre, ikke tynger ballene.

BOKANMELDELSE
AV 1. NESTLEDER GRETHE NORDBÆK

HVA MED MEG DA? NÅR PARTNEREN BLIR SYK

SKREVET AV TOVE SKAGESTAD
MED BIDRAG AV ELLEN KARINE
GROV OG EGIL ØRITSLAND.

Dette var en spesiell bok som handler om pasienters sykdommer og de pårørendes hverdag. En hverdag som er sann, men vanskelig å tro er sann.

De pårørende har skrevet sine egne opplevelser på godt og vondt om partnerens sykdomsforløp og sykdommens påvirkning i nær sammenheng i hverdagen.

Pasienten blir i de fleste tilfeller godt tatt vare på, men systemet svikter når de pårørende prøver å sette foten ned for hva de mener er offentlig eller privat pleie. Hvor mye tåler de pårørende og hvor langt går det offentlige før det kan snakkes om "rettferdig" pleie eller etisk fremgangsmåte for den spesielle familiesituasjonen som er oppstått?

SYKDOMMER SOM BESKRIVES ER

Slag, Kreft, ALS, Alzheimers, ME, MS, PTSD og Manisk –depressiv sinnslidelse.

Boka gir et godt innblikk i de forskjellige sykdomstilfellene og kan være en oppslagsbok for informasjon om de forskjellige sykdommene. Boka gir klart innsyn i de mange vanskelige spørsmål som det offentlige ikke er kommet langt nok med når det gjelder å "se" de pårørende og deres situasjon.

Dette er en bok alle burde lese for å få litt innblikk i hvordan hverdagen kan være for noen og som en helst ikke vil oppleve selv.

BOKMELDING AV 2.NESTLEDER
ELDBJØRG GUNNARSON

"SE MEG! – Å VOKSE OPP MED SYKE FORELDRE" AV TOVE SKAGESTAD MED BIDRAG AV TRINE KLETTE

Boka innheld intervju med tolv personar som har vakse opp med foreldre som har vore fysisk eller psykisk sjuke, eller har hatt alkohol- og narkotikaproblem. Dei intervjuar er no vaksne, mellom 20 og 50, og dei fortel både om korleis dei opplevde oppveksten, og korleis livet vidare har vore for dei. Trine Klette har så kome med faglege kommentarar.

Historiane er vonde å lesa. I hovudsak har desse borna blitt dei vaksne i familien, og dei har måtta ta på seg ansvar og vera foreldre både for foreldra og sysken. Det mest skremmande er kor lite omverda ser og oppdagar, og kor lite hjelp dei har fått. Dette medfører også at borna, bevisst eller ubevisst, fører med seg sine røynslar om kva familieliv er, vidare i vaksenlivet.

Er vi for opptekne av at folk skal få ha privatlivet sitt i fred? Er borna foreldra sin eigedom? Ser vi ikkje, eller vil vi ikkje sjå og gripa inn?

Etter å ha lese boka, sit eg att med tanken om at vi alle må sjå medmenneska våre, særleg dei minste, og våga gripa inn. Born med sjuke foreldre må få hjelp både på praktisk

plan og få nokon som kan lytta og støtta. Born må få vera born utan så mykje ansvar som dei her har hatt.

Tove Skagestad er journalist, og har skrive om problem som dukkar opp når partnaren er sjuk. Trine Klette har forska på omsorgssvikt og tilknytning mellom foreldre og barn.

DE LEKENDE

Jeg følger fortauene gjennom byen.
Ruslende, vandrende, varsomt...
Har god tid...
Haster ikke...
Tenker...
Studerer nøye de skøyende mennesker
på spikersuppa i Oslo kunstbane.
Lekende...
De har skjønt det!!!!...

Trond Worren

ANMELDELSE
NY, TANKEVEKKENDE BOK OM MOBBING:

DAGMARERITTET

AV LAJLA MAGELI

Dagmarerittet handler om Lillian, som er sykepleier og ansatt ved en kirurgisk poliklinikk. Tempoet er høyt, og det er en utstrakt bruk av data på arbeidsplassen. Lillian opplever at hun kommer til kort, og at kollegene irriterer seg over henne. Samtidig plages hun av minnene fra skoletiden, hvor hun ble mobbet av medelever i årevis.

Lillian har egentlig lagt tankene på barne- og ungdomstiden langt vekk og bestemt seg for at alt det vonde egentlig ikke skjedde. Og hvis det allikevel var slik at det hadde skjedd, betydde det ikke noe lenger.

I takt med at hun kommer til kort på jobben, vender de ubehagelige minnene tilbake. Til slutt bryter hun sammen og må forholde seg til det som hendte for mange, mange år siden. Leseren blir tatt med tilbake til Lillians oppvekst på et lite tettsted i 1950- og 60-årene.

Boken er ingen selvbiografi, men historien er spunnet omkring forfatterens egne barne- og ungdomsår hvor hun ble utsatt for langvarig mobbing av skolekamerater - i en tid hvor ordet mobbing ennå ikke var kommet inn i språket.

DEL 2:

Seterdrift

AV SIGNE MARIE KITT NORDHAGEN

ALLE KUENE

De fleste, som i likhet med meg, ikke er oppvokst på eller har tilknytning til gård, er vant til å se husdyrene på avstand, som beitende dyreflokker idet man kjører forbi. Den største oppdagelsen de første årene på setra, var hvilken stor grad av personlighet hver enkelt ku har. Det hadde ikke gått opp for meg at det var høytstående dyr vi hadde med å gjøre. Samtidig fikk vi innblikk i kuenes liv i flokken. De første årene hadde vi flere og eldre kyr på setra enn det vi har i dag. Det ga et større mangfold av typer med klarere særpreg i flokken, ettersom personlighet er noe som blir tydeligere med alderen, slik som hos oss. Fordelen med en stor andel eldre kyr i en flokk, er at de danner en ryggrad, et fast holdpunkt for de andre, yngre kyrne og for oss som skal stelle dem. De eldste kjenner seterlivet og rutinene der og er innstilt på dem. Uten denne støtten i flokken selv, kan det bli det rene kaos av myldrende, forvirrete ungdyr, slik som de første ukene hver sommer, før alle de nye også begynner å bli kjent på setra. Jeg tror det er nok å nevne ett eksempel for å vise hva en eldre ku kan bety for flokken:

-Kristina, hvem husker ikke henne, gammel, verdig og den fødte bjelleku? Myndighet var aldri noe problem for henne. Det var en selvfølgelig del av hennes vesen. Det var aldri et øyeblikks vingling eller usikkerhet i spørsmål som lå under hennes ansvarsområde, og ingen kunne rokke henne. Hun beveget seg fremover som en staselig skute for fulle seil. Hun visste det hun visste, og hun styrte etter det. Med sin ubestridte, naturlige autoritet, tilegnet gjennom mange års opphold og modning i flokken og ved en jevn stigning opp gjennom dens hierarki, var hun sitt folks representant overfor oss, tok beslutningene på vegne av sin flokk i alle viktige spørsmål, og var dens selvfølgelige midtpunkt. Hun hadde innsikt og erfaring, og visste hva som krevdes til enhver tid. Hun meglet og ordnet opp i innbyrdes stridigheter, og fikk utbrytere og utstøtte tilbake i folden. Hun kjente området og visste hvor hun burde lede flokken på beite. Hun visste når det var fjøstid, og kunne sende oss et mildt forbauset og bebreidende blick når vi var forsinket, mens hun, derimot, hadde gjort sitt ved å lede alle sine til fjøset i rett tid.

De siste ukene før seterperioden var over om høsten, når været begynte å ble hustrig og matenknapp på beitene,

samlet hun de eldste i flokken rundt seg et par ganger i uken. Dette "De eldstes Råd" sto en stund og konfererte med nesene sammen nede på marken, før de igjen gikk hver til sitt.

Når dagen for hjemflytting endelig kom, var hun klar. Hun skred som en dronning i spissen for sitt folk ut gjennom setergrinden for å lede dem alle hjem, med gruppen av de eldste som en støtte rett bak seg og de yngste på slep til sist. Hun førte dem inn på den gamle veien hjem, den de alltid hadde gått, selv om dette etter hvert bød på problemer, fordi det var opprette et sandtak tvers over den i mellomtiden. Kristina ledet dem forbi sandtaket, og fant igjen veien de skulle ta i skogen på nedsiden.

Hun hadde brunoransje pels med svarte striper i som en tiger, og en hvit stripe langs ryggen, som viste at hun var av gammelt, traust og menneskekjært trønderfe.

– Politiske festtaler holder ikke

Som nyvalgt styreleder i Kvinners Frivillige Beredskap (KFB) er Anne-Lise Johnsen ikke i tvil: - Mange av oss har for store forhåpninger til det offentlige og blir lett passive observatører. Politikerene svikter frivilligheten. Mange fagre løfter brytes. Vi må selv ta tak og engasjere oss, mener hun. - Samfunnssikkerhet og beredskap er viktige grunnpillarer for oss alle, påpeker den nye styrelederen.

Anne-Lise Johnsen.

AV JAN ERIK THORESEN, KFB

Et engasjert menneske. Få passer denne betegnelsen bedre på enn Anne-Lise Johnsen. Det var nærmest en tilfeldighet at hun havnet som tillitsvalgt i Kvinners Frivillige Beredskap (KFB). Selv sier hun at hun alltid har vært et beredskapsmenneske, men at det var gjennom sine verv i Norges Kvinne- og Familieforbund at veien gikk til KFB. Først som oppnevnt representant i KFBs fylkesforum i Møre og Romsdal og deretter som styremedlem og nestleder i organisasjonens hovedstyre. Det er utvilsomt en person med bred erfaring som nå skal bekle KFBs lederrolle de nærmeste år.

- Det er når du sier ja at dørene åpner seg til det du ikke vet noe om. Først og fremst var det egenberedskapen som tiltalte meg mest ved KFB i utgangspunktet. Det å ha et trygt hjem med forskriftsmessig god brannberedskap i form av godkjente røykvarslere og slokkemidler, overholde el-vettreglene, påse at gelendrene er godt festet, at en har sklisikker matte på badegulvet og slikt har alltid vært viktig for meg med tanke på hele familien. Lommelykt, ekstra stearinlys, mat og vann for noen dagers forbruk er noe jeg har lagt vekt på å ha dersom en spesiell hendelse skulle inntreffe. Men i KFB er det samfunnssikkerhet også beredskap i videste forstand det dreier seg om - helt frem til sivilmilitært samarbeid under ulykker og kriser, sier Anne-Lise.

VIKTIG GRUNNPILLAR

- Jeg mener vi bør starte med å rydde i eget reir før vi begynner å belære andre. Egenberedskap dreier seg om å kunne mestre hverdagen og de hendelser som brått og uventet kan gripe inn i våre liv. Vi rører her ved enkeltfamiliens

sårbarhet i et høyteknologisk samfunn. Det er teknologien som setter dagsorden for oss alle i en tid der samfunnet som helhet er avhengig av at alt det digitale fungerer basert på en solid energiberedskap - det vil si at vi unngår strømbrytninger. Brudd på energitilførselen kan få alvorlige konsekvenser. Det ser vi dessverre alt for ofte eksempler på. Her kommer KFBs rolle som vaktbikkje inn i bildet. Organisasjonens fylkes- og kommunefora setter energiberedskapen på dagsorden og arrangerer åpne folkemøter der beredskapen debatteres. Også gjennom mediautspill er det fullt mulig å påvirke både politikere og regionale og kommunale administrasjoner til å ta grep for å rette opp eventuelle feil og mangler, understreker styrelederen.

Anne-Lise Johnsen er opptatt av at en må fokusere på det positive først - før en begynner å fylle hullene der det trengs som mest.

- Beredskap er å se hva som er bra og bygge videre ut fra det. Jeg er en realistisk optimist. En kan aldri oppnå alt en ønsker, men noe. Det betinger engasjement, entusiasme og tro på at det nytter. Å være en passiv iakttagelse fører hverken til forbedring eller fremgang. Enhver er sin egen lykkes smed, som det heter. Dessverre er det alt for mange som har overdrevne forventninger til det offentlige. Men de klarer på langt nær å løse alt. Nettopp derfor er frivilligheten så viktig, understreker hun.

UTENKELIG UTEN FRIVILLIGHETEN

- Det er utenkelig å se for seg Norge uten et frivillig engasjement såvel nasjonalt som regionalt og lokalt. Uten de frivillige organisasjoner og deres nettverk ville en rekke funksjoner i landet stoppe opp. Lukk øynene og se

for deg alle de flotte tiltakene som ville gått tapt om frivilligheten sluttet å eksistere. Men de frivillige organisasjonene trenger trygghet og forutsigbarhet. Med det mener jeg et økonomisk fundament som er til å leve med. Jeg er lei av alle politiske festtaler om hvor viktig frivilligheten er uten at forholdene legges bedre til rette. For mange er det å leve eller ikke et evig løpende spørsmål. Det går alt for mye tid og energi tapt ved at en går rundt og bekymrer seg for fremtiden, sier Anne-Lise engasjert.

ET SÅRBART SAMFUNN

Hun er opptatt av hvor sårbart samfunnet er blitt og at sårbarheten forplanter seg helt ned til familie og enkeltindivid.

- Det er av avgjørende betydning å skaffe seg kunnskap om samfunnssikkerhet og beredskap. Denne kunnskapen må videreføres til alle i familien. Enkeltmedlemmene i KFBs medlemsorganisasjoner må søke til KFB for å få informasjon og veiledning. Og medlemsorganisasjonene som sådan må på sin side stille seg åpne for et nært samarbeid gjennom ulike prosjekter. Sammen er vi sterke. Det er gjennom fellesskapet vi best kan bære frem budskapet om et mindre sårbart og mer robust samfunn. Likegyldigheten og formeningen om at det er "noen andre" som ordner opp må erstattes av egen vilje til handling. Å være engasjert i spørsmål rundt samfunnssikkerhet og beredskap er spennende og lærerikt, men først og fremst nødvendig for familiens og enkeltmenneskets trygghet i dagliglivet, avslutter Anne-Lise Johnsen.

For nærmere opplysninger om beredskap, klikk deg inn på www.kfb.no.

Nytt fra beredskapsutvalget

AV ANNE SOPHIE BONDESØN

SEMINAR

Søndag 26. og mandag 27. april arrangerte KFB seminar på Rygge Flystasjon. Den første dagen var de ansatte i KFBs sekretariat forelesere, og det ble en konstruktiv debatt om Kvinners Frivillige Beredskaps, altså en hver av oss, oppgaver, hvordan vi best skal informere hverandre om kunne møte hverdagens utfordringer og kriser.

Alle kommuner skal ha en sårbarhetsanalyse/ beredskap, og dere utfordres gjennom deres foreninger / KFB forum i kommunen og på fylkesplan å få en slik analyse for din kommune. Der vil dere se hva kommunen deres antar kan være de mest utsatte situasjoner i din kommune. Det kan være samferdsel, skred og flom, forurensning av drikkevann, havneberedskap eller lignende.

Mandagen begynte med besøk på 330 skvadronen. Den har nå fått lege tilknyttet stasjonen og kan rykke ut på 5 minutter i vanlig arbeidstid, ellers på maksimum 25 minutter. De fleste har nok kjennskap til dens virke gjennom TV programmet som har gått nettopp.

Videre hadde vi gode eksterne forelesere fra Rygge Flystasjon, Østfold Fylke og prest. Vi ble informert om det gode sikkerhetsopplegget for Rygge Flystasjon og Oslo Lufthavn. De har stadig øvelser, og virker forberedt på alt.

Geir Henning Hollup fra Fylkesmannen i Østfold tok for seg hvordan fylket arbeider, ga oss et nyttgitt hefte om beredskapen i Østfold. Mange andre kommuner har også laget slike hefter. Undersøk i ditt fylke. Hollup fortalte også om svineinfluensaen, og at de ventet på nærmere instruks fra øverste hold.

Steinar Ekvik, tidligere prest på Radiumhospitalet, nå i Kråkerøy, ga oss en lærerik innføring i hvordan vi skal møte folk i sorg, og hvordan kvinner og menn, også individuelt sørger forskjellig. Det kan være over tap av jobb, barn, ektefelle, foreldre og venner. Det viktigste er at du viser at du bryr deg, lar den sørgende få snakke

og tar deg tid til å være sammen med personen.

KFB har utarbeidet et kurshefte som kan brukes til et helgseminar eller 2-3 kurskvelder på dette emnet.

Anne – Lise Johnsen, vår ganske nyvalgte leder i KFB, ledet seminaret lett, muntert, men med en alvorlig undertone, og vi kan være stolte av å ha henne fra vårt forbund som leder for denne viktige organisasjonen!!

SOMMERENS UTFORDRINGER

FLOTT

Det har vist seg at hver tredje flott er infisert og kan overføre farlige sykdommer til oss, deriblant minst 14 ulike muskelsykdommer. Noen av disse forveksles ofte med ME, som er vanskelig å behandle, men flottvirkninger kan en sette inn antibiotika i mot. Mange har tatt en blodtest, og fått vite at de ikke har virkninger av flottstikk, men testen må utføres og analyseres spesielt. To leger ved Vestfold Sykehus er spesialister på dette. Ikke la deg avspise med en vanlig blodtest! På apoteket kan du få eget redskap for å knipe ut flotten, men det er ikke alltid du oppdager den før du får en rød ring rundt stikket.

HOGGORMBITT

Ormen prøver å stikke av fra deg, men blir du eller en i ditt nærvær bitt, så er det viktigste å la personen være helt i ro. Bær personen eller vent på/ ring etter hjelp. Når du går, spres giften raskere i hele kroppen. For de fleste er ikke et bitt farlig, men barn og folk med allergi er spesielt utsatt. Oppsøk lege.

Disse reglene gjelder også for dyr. Det er delte meninger om hoggormtabletter for hunder, de skal i alle fall ikke brukes av mennesker.

GIFTIGE PLANTER

På apoteket får du brosjyrer over giftige planter. Vær spesielt oppmerksom på liljekonvall og berberis. Ta kontakt med giftsentralen.

BADEREGLER OG BÅTVETT

Vi minner alle om å foregå med et godt eksempel ved å bruke redningsvest, og følge de vanlige regler for bading og oppførsel om bord. Ikke overbelast båten, ikke stå i båten, og la ikke småunger bruke båten/bade alene.

Vi i beredskapsutvalget ønsker dere alle en god sommer.

Mange har nok fulgt informasjonen om svineinfluensaen på TV og i aviser. Når dette skrives er det fra offisielt hold gått ut melding om at den største faren kanskje er over, men at myndighetene hele tiden er i beredskap.

Fylkesberedskapsrådet hos fylkesmannen i Hordaland har vært samlet og fylkesmannen og fylkeslegen gav oss en orientering om situasjonen.

Influensaen, som nå har navnet influensa A, ser ut for kanskje å være på nedadgående, men man kan aldri være trygg for en ny bølge, så derfor skal man alltid ha beredskapsplaner klare.

Fylkeslegen orienterte om den nye nettsiden som man offisielt nå forholder seg til og der vi også kan gå inn: www.Pandemi.no Her finner vi løpende informasjon.

Fylkeslegen oppfordret også til ikke å hamstre. Legene skal ikke skrive ut Tamiflu til friske mennesker. Det er ingen vaksine mot det nye influensaviruset til nå. Influensaen eller pandemien regnes som en mild influensa, men dersom en ny bølge kommer kan den ha endret seg.

Beredskapsutvalget følger situasjonen og oppfordrer dere til å følge vanlige hygieniske råd og ellers se på www.fhi.no eller www.Pandemi.no

*Beredskapsutvalget
Bjarnhild Hodneland*

8. MAI – OFFISIELL FLAGGDAG, MEN HVORFOR FLAGGES DET?

AV BJARNHILD HODNELAND

Noen husker kanskje tilbake til maidagene i 1945 og til frihetsdagen 8. mai. Men hvordan står det til med kunnskapen om 8. mai hos den yngre generasjonen i den norske befolkning.

Mange steder rundt i landet har FN-veteranene, og andre, bekransning av monumenter over falne fra krigens dager på denne dagen, og de setter gjerne pris på om folk møter opp og er med på seremoniene.

K&F vil gjerne bidra med litt

kunnskap om både 9. april og 8. mai og hvorfor ikke starte en studiering på emnet, og da gjerne starte høstens studieplanlegg-ing med studieringen ”Fra 9. april til 8. mai” -fokus på lokalhistorie knyttet til 2. verdenskrig.

I 2010 er det 70 år siden 9. april 1940 og 65 år siden 8. mai 1940

Vi har fått laget en studieplan i samarbeid med Populus – studieforbundet folkeopplysning .

Studieplanen kan du få ved å henvende deg til www.Populus.no eller telefon 24 14 11 50.

HILSEN FRA ASK KVINNE- OG FAMILIELAG

På vegne av Ask Kvinne- og Familielag ønsker jeg å fortelle litt om hva vi driver med. Vi er en fin, aktiv gjeng damer i alle aldre. Vi baker lefser, driver arbeidsstue, holder eldretreff og reiser på innholdsrike ”blåturen”. Lagsmøtene holdes en gang pr. mnd. gjerne med et kurs, en demonstrasjon, eller vanlig møte med lagssaker og sang. Oppgjennom årene har vi støttet

andre i bygden med ulike gaver. Bygden har to aldershjem og disse har fått lamper og kaffeservise i gave, skolen i bygden har fått utebord og benker, boksestativ, gumminmatter, gardiner og veggur ute. Mannskoret i bygden har fått en stor kaffetrakter i gave. Pengegaver har gått til musikken, terapibad og til innspilling av en CD om en lokal dikter. I kirken startet laget innsamling til

brannalarm, pusset opp brudestoler og gitt en ny alterduk til deres 100-års jubileum. Vi støtter en familie i Estland og en i Latvia.

Vi ønsker å fortelle om dette fordi det er mange som ikke vet hva vi husmødre gjør, hva vi står for og hva vi har fått til sammen.

Vennlig hilsen

Hildur Higræff

Ask Kvinne-og Familielag

EN HILSEN FRA TELAUVÅG KVINNE- OG FAMILIELAG

Telauvåg Kvinne- og Familielag ble stiftet 12. januar 1984.

Foreningen har i dag 18 medlemmer som samles til lags-møte hver første onsdag i måned.

Rundt påsketider har vi vår årlige basar.

Vi støtter Leif Heggernes i hans arbeid og Redningsselskapet, samt Frivillighetssentralen.

Lokalt gir vi økonomisk støtte til Grendehuset i bygda.

Vi er også med på dugnadsarbeid når det trengs, for eks. ved å vedlikeholde gamle gravplassen og dagens gravplass.

I mai baker vi boller til barna, vi baker til bingo-dager i Frivillighetssentralen. På hausten har vi arbeidstove for ca 40 barn, der vi lærer barn fra 2.-7. klasse strikking, broderi, maskin søm, maling, dekupasj, perling og m.m.

Hvert 2. år har vi Julemesse der vi har servering og julemiddag.

Ellers har vi holdt perlekurs for bunad.

10. september 2008 markerte vi vårt 60-års jubileum m/sang og musikk. Det var en glede for våre medlemmer å se krinsleder i Hordaland Torill Handal og mange andre gjester fra Sotra-gruppen.

En kjempefin kveld for alle som var tilstede.

BESØK I ÅS LAG - SOM NETTOPP FYLTE 100 ÅR!

Som nevnt i forrige blad, var Norges Kvinne- og Familieforbund i nov.08 vertskap for gjester fra Bangladesh's største kvinneorganisasjon, Bangladesh Mahila Parishad.

Torsdag 26.11. var de gjester hos Anna Solberg (internasjonalt utvalg og Ås K&F lag) sammen med styremedlem Frøydis Haug, og ble informert om lagets aktiviteter og om internasjonalt hjelpearbeid i regi av K&F.

Anna Solberg inviterte til lunsj, og praten gikk livlig over nydelige smørbrød. En hjertesak for Anna er vårt samarbeid med organisasjoner i Afrika, der hun har bodd i mange år og hele tiden vært engasjert i arbeid for og med kvinner. Ved COWAs skole i Kampala, Uganda, som driver yrkesopplæring for jenter som har mistet foreldre i HIV/AIDS, har Anna tidligere undervist. Det er nå "funnet" en gammel matplante som var i ferd med å forsvinne, frø-Amarantus. Frøene fra denne planten er næringsrike og viser seg å ha en viktig effekt bl.a. for å bygge opp immun-

forsvaret, både i forbindelse med aids og for underernærte barn. Den har i enkelttilfelle vist seg å være like effektiv som moderne medisin, eller den kan brukes sammen med medisin. Ved landbruksuniversitetet i Tanzania forskes det på dyrking, og en forskningsstasjon forsker på virkingen av denne planten. Gjestene ble svært interessert i Amarantus-planten, som en mulig næringskilde også i Bangladesh. De fikk også med frø til testing.

Etterpå var vi på Bjørnebekk asylmottak, der laget driver aktiviteter for

kvinnene. Mange nasjonaliteter var til stede, med ulike språkkunnskaper både i norsk og engelsk, men strikking var en viktig fellesaktivitet. Det "gikk på engelsk og norsk" og litt fingerspråk, og sannelig var det både labber, sjal og luer på gang. Kaffe, vafler og nybakte eplekaker var også viktig for samlingen. En fast gjeng norske kvinner stiller regelmessig opp, og det var tydelig at kontakten var på topp. Et svært interessant besøk både for gjestene og for undertegnede.

Eldbjørg Gunnarson

STJØRDAL KVINNE- OG FAMILIELAG FEIRET 80 ÅRS JUBILEUM

Stjørdal Husmorlag ble stiftet i 1928 av Sigrid Michelet. Oppstarten var ikke bare enkel; noen var skeptiske til enda en forening på stedet. Heldigvis ga ikke Sigrid seg, og 7. november 1928 ble det invitert til stiftelsesmøte på Husmor-skolen på Ree. I beretninger kan vi lese at enkelte følte seg litt "overlumpet", men damene brettet opp ermene og satte noen rammer for hvordan laget skulle drives. De måtte ha penger til driften, og de skulle ha 4 møter årlig. Medlemskontingenten ble satt til kr 1,- i året, hvorav 65 øre gikk til foreningen, 25 øre til Forbundet og 10 øre til kretsen.

Av saker som laget skulle gå inn for i første omgang var: Barneoppdragelse i hjem og skole, riktig kosthold, bruk av norske varer m.m. Altså ikke så veldig annerledes enn hva som engasjerer oss i dag.

Gjennom årene har laget engasjert seg i samfunnets utvikling, spesielt i forhold til relevante tema for husmødre. De siste drøye 20 årene har laget drevet egen barnehage; først som lekeparks og etter hvert som heldagsbarnehage med plass til 20 barn.

Laget feiret 75 års jubileum med brask og bram i 2003, og valgte en litt annen vinkel denne gangen. Vi ønsket å markere oss for og med barnehagen vår; den er en vesentlig del av lagets aktiviteter. Vi inviterte likegodt til "hentekaffe"; alle barn, foreldre/foresatte og andre fikk servert kaffe og gode kaker en fredagsettermiddag ved hentetid. For å sikre oss at alle var kjent med dette på forhånd, hang vi opp plakater i god tid. Responsen var god, og kun et fåtall hadde ikke anledning til å sette seg ned og ta en prat. Vi fikk på denne måten vist oss fram og reklamert litt for laget vårt.

Alle medlemmene; deriblant også to æresmedlemmer, ble uka etter invitert med på kombinert middag og teatertur til Trondheim. Middagen ble inntatt på AiSuma, en lekker restaurant på bryggene ved Nidelva. Middagen var upåklagelig; damens engasjement likeså. Det ble holdt taler, både av medlemmer som også er ansatt i barnehagen, og av lagleder. Som gave fra barnehagen ble sistnevnte utstyrt med bursdagskrone hvor det stod 80 år. Etter middag var det tid for å gå videre til Teatercafeen, hvor vi overvar forestillingen «Et alle tiders julebord». Et av medlemmene våre fikk seg også en svingom – som en del av forestillingen. Kvelden går fort i godt lag, og snart var tiden kommet for å dra hjem. Det ble en busstur med høy stemning; masse sang og latter. Vel tilbake på Stjørdal dro noen hjem, mens de andre dro videre og feiret en stund til....

Vi savnet dog en hilsen fra forbundet; å bli 80 år i tider med lavt medlemstall er ikke alle forunt. Vi håper dette ivaretas for andre lag senere.

Grethe Lindseth

Leder Stjørdal Kvinne- og familielag

KALIGRAFIKURS

Kursdeltakere, fra venstre: Gerd Røsberg, Wenche Berg Stuenes, Ann Fostevold, Ingeborg Kroknes, Silje Fostervold Husby og Reidun Ellingsgård (Eva Amundsgård var ikke tilstede da bildet ble tatt).

Kleive Kvinne- og Familielag har arrangert kurs i Kalligrafi. Det var et populært kurs med 7 deltakere. En av kveldene ble vi veiledet av lærer Kari Angvik ved Romsdal videregående skole. Hun ga oss en grundig innføring, mange eksempler på skrifttyper og grunnleggende kunnskaper med praktisk veiledning.

Dette var ikke så lett som noen av oss hadde trodd. Det var noe annet enn den skriftformingen vi alle husket så godt fra barneskolen. Nå hadde vi gått til innkjøp av kalligrafipenner med blekkpatroner, og vi lærte fort av alle bokstavene skulle deles opp i

minst to deler. De skulle skrives med en bestemt helling på pennen, og vi brukte linjeark under skrivepapiret for å prøve å få bokstavene like store. Øving skaper mester, og etterhvert ble det mange fine bokstaver. Vi lagde også egne kort en av kveldene, og på disse kortene skrev vi sirlige bokstaver og visdomsord hentet fra ulike kilder. Heretter blir det gitt bort mange kunstferdige kort med flott kalligrafiskrift til venner og kjente både på og utenfor Kleive.

Wenche Berg Stuenes

Ved en milepel – hva nå – hvor går vi? Ved en 70 års markering

Det er i år 70 år siden Søre Sunnmøre gruppe ble dannet og 26. mars var vårt 70. årsmøte. Starten var et kurs i fiskematlaging som fenget alle de 7 lagene i distriktet. Kursaktiviteten ble nærmest bærebjelken i lagene fremover fra starten.. Det var en kjærkommen mulighet for husmødrene til å øke kunnskap og kompetanse i en tid som var ganske annerledes enn vår blant annet med utdanning. Når en ser tilbake er det imponerende hva husmødrene fikk til. De tok fatt på oppgavene med entusiasme og tro på fremtiden som de ville være med å påvirke. Mye fikk de gjort: barnekontroll, barnehager, fødestuer, og ikke minst kvinnes trykkesaker.

Frem til på 70 tallet økte medlemsmassen og vi var opp i 26 lag og rundt 600 medlemmer. Entusiasmen var fremdeles stor og kursaktiviteten økte. Medlemmene ble kurset både i organisasjonskunnskap og i tale og debatteknikk, noe som førte til mange dyktige tillitskvinner som kunne organisasjonen og som fant å kunne ta på seg verv i lag, gruppe og krets, i tillegg til at mange ble politisk aktive. Og derigjennom frontet våre saker. I tillegg hadde en god kontakt

med forbundet. Økonomien tillot ledelsen å besøke lagene og spre entusiasme og glød for sakene.

Gruppen har nå i sitt 70. år problemer med å skaffe tillitskvinner og antall lag er nå 11 og medlemstallet nærmer seg nedmot 100. Dette viser oss tydelig at organisasjonen sliter i sterk motvind. Dette preget også debatten på møtet.

Spørsmålet mange stiller seg er: HVA NÅ? HVOR GÅR VI? Mange uttrykker at de har problem med å finne saker som engasjerer. Flere mener at det internasjonale arbeidet forbundet driver er viktig og meningsfylt, i tillegg har de aller fleste lag egne fadderbarn i andre organisasjoner. Kunne dette vært mer frontet? Mange av våre medlemmer er godt voksne og sier de finner få saker som angår dem. De fleste angir lokal tilhørighet og arbeidet for nærmiljøet, og at en også finner en viss sosial tilhørighet som grunn for at de fremdeles er medlemmer.

Forbundet sin dårlige økonomi er allment kjent og har vært et tilbakevendende tema i mange år. Regnskapen viser også at vi knapt har midler til å drive ut året. Vi er blitt så få medlemmer at kontingenten strekker ikke til den drift vi ligger på.

Derfor mener vi det er betimelig å stille spørsmålet HVA NÅ? Dette bør bli belyst i medlemsbladet, slik at våre medlemmer er orientert. Etter vår mening bør det tas grep snarest, og en enklere oppbygging bør utredes. Se gjerne til andre organisasjoner. Det er medlemmenes forbund og de bør gjøres kjent med situasjonen. De bør få være med på diskusjonen om fremtiden – om vi har noen. De kan ikke våkne opp over nyttår – og forbundet er borte. Dette er for alvorlig til at det kan avgjøres av noen få.

Våre vedtekter sier at forslag om nedlegging av forbundet skal behandles av to landsmøter. To landsmøter

En organisasjon som har oppfylt formålet den bygger på, kan legges ned i henhold til organisasjonens vedtekter. Men Norges Kvinne- og Familieforbund har fortsatt mange uløste saker på dagsorden! VIL VI FORTSATT HA ET NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND?

Gjertrud Vik
Gruppeleder

Søre Sunnmøre gruppe

VI STØTTER NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

HUSTVEDT & CO A/S

Østervåg 19
4006 Stavanger
Tlf: 51 89 40 99
Fax: 51 89 33 38

NORDAKER BUNADER A/S

Østervåg 19, 4006 Stavanger
Tlf: 51897040
Fax: 51 89 58 92
E-post: butikk@nordakerbunader.no

VARNA KLINIKKEN

v/Anne Mette Johansen fotterapi
Varnaveien 35, 1526 Moss
Tlf: 69 26 17 26
www.varnaklinikken.com

DAMSGÅRD BARNEHAGE A/S

Øvre Fyllingsvei 37
5161 Laksevåg

Åsane Storsenter
Arken
Tlf: 55 39 02 00

devold CONSULTING

Regnskap - Skatt - Rådgivning
Tertnesflaten 2, 5114 Tertnes
Tlf: 55 19 93 93

Dette er en støtteannonse fra
GRINDVOLL OG LUNNER
KVINNE- OG FAMILIELAG I
OPPLAND

Vi utfordrer andre lag til å gjøre
likedan.

VERVING

Vi har MYE viktig arbeid å gjøre! For å opprettholde slagkraften, trenger vi medlemmer.

Tusen takk til alle dere som gjør en kjempejobb for å løfte K&F inn i en tid der medlemskurven igjen peker oppover!

Tenk om alle K&F medlemmer klarte å verve ett medlem hver!

Ja!

Jeg ønsker medlemskap i
Norges Kvinne- og Familieforbund

Navn:

Adresse:

Postnr.-/sted:

Lokallag:

E-post:

INNMELDINGEN SENDES:

Norges Kvinne- og
Familieforbund

Øvre Slottsgt. 6, 0157 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Faks: 22 47 83 99

Materiell fra Norges Kvinne- og Familieforbund

PROFILERINGSARTIKLER MED EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Pulsvarmere (E) kr. 200,-
- ☐ Ny T-skjorte hvit m/lite farget emblem kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. XL, XXL kr. 130,-
- ☐ Nett i bomull m/skulderhank, sort m/hvitt trykk kr. 40,-
- ☐ K&F skjerf, orange m/sort emblem, 52X52 cm. kr. 40,-
- ☐ 1 pk. à 10 stk. kr. 350,-
- ☐ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. kr. 130,-
- ☐ Smykkenål i sølv kr. 360,-
- ☐ K&F-pin kr. 16,-
- ☐ Bordfane m/farget emblem kr. 90,-
- ☐ Stativ til bordfane kr. 100,-
- ☐ Barnas budstikke (gratis så langt lageret rekker)
- ☐ Lagledernål kr. 190,-
- ☐ Nyhet! K&Fs skrivebok m/linjer kr. 50,-

ARTIKLER FRA MAGNOR GLASSVERK M/EMBLEM: NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Liten krystallskål (A) kr. 280,-
- ☐ Krystallskål (A) kr. 398,-
- ☐ Tulipanvase, klart glass, kr. 498,-
- ☐ Tulipanvase, blått glass, kr. 498,-
- ☐ NYHET! Telysestake turkis/klar med emblem, kr. 190,-

SKRIVEPAPIR, KONVOLLUTTER O.L. M/EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, farger, 50 ark kr. 100,-
- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, sort/hvit, 50 ark kr. 50,-
- ☐ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. kr. 100,-
- ☐ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. kr. 60,-
- ☐ Diplom, A4, kr. 15,-

ETIKETTER M/EMBLEM:

Norges Kvinne- og Familieforbund
(kan brukes på gammelt materiell)
☐ Etiketter, 48 stk. kr. 30,-

*Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.
Ja, vennligst send meg de varene jeg har
krysset av.*

HEFTER, BØKER, TRYKKSAKER

- ☐ Tilbake til livet, medlemspris kr. 150,-
- ☐ Bitch eller Martyr – økonomisk overlevelsesguide for kvinner kr. 225,- inkl. porto
- ☐ Mosaikk, Helene Freilem Klingberg kr. 125,-
- ☐ Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg kr. 130,-
- ☐ Hulter til bulter, Bente Nygård kr. 80,-
- ☐ Gøy på landet, Anne Enger kr. 95,-
- ☐ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" kr. 80,-
- ☐ Sangbok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Melodibok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Vedtekter kr. 35,-
- ☐ Tillitskvinnemappen, hele kr. 150,- innhold kr. 90,- perm kr. 60,-
- ☐ Prinsippprogram inkl. studieplan kr. 55,-
- ☐ Årbok kr. 100,-

INFORMASJONSMATERIELL

- ☐ Organisasjonskurs, gratis
- ☐ Tidligere numre av medlemsbladet: Gratis
- ☐ Ny folder: "Hvordan kan du støtte arbeidet for en bedre familiepolitikk..." Gratis
- ☐ Brosjyre "Frihet til å velge" (tidl. Hvem vi er, hva vi står for). Gratis
- ☐ Løpeseddel: "Familiens fremtid – vårt felles ansvar" Gratis
- ☐ Handlingsplan 2009, gratis
- ☐ Innmeldingsskjemaer, gratis

ANNET MATERIELL FRA K&F

- ☐ Massasjeapparat kr. 500,-
- ☐ Tillitskvinnebevis kr. 5,-
- ☐ Visittkort m/emblem i farger, 25 stk. kr. 100,-
- ☐ Plakat m/emblem 50x65 cm. kr. 30,-
- ☐ Abonnement på Sentral-og Landsstyrepptokoller (pr.år) kr. 250,-
- ☐ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) kr. 150,-
- ☐ Armbind Morgenfugl kr. 30,-
- ☐ Klistremerker Morgenfugl kr. 75,- for 50 stk.
- ☐ Kort m/emblem kr. 5,- pr. stk. konvolutt kr. 5,- pr. stk.

TILBUD!

- ☐ Handlenett, sort m/hvitt trykk kr. 50,-
- ☐ Collegegenser, blå, lite farget emblem før kr. 250,- nå kr. 100,-
- ☐ Aktivitetskalender før kr. 100,- pr. stk. nå kr. 50,- for 2 stk.
- ☐ Sangbok før kr. 75,- nå kr. 50,-
- ☐ Melodibok før kr. 75,- nå kr. 50,-

Navn/lag:

Adresse:

Postnr./-sted:

Vi ber om å motta materiellet innen:

Kupongen sendes:

Norges Kvinne- og Familieforbund
Øvre Slottsgt. 6, 0157 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Fax: 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

For å gi Norges Kvinne- og Familieforbunds medlemmer en full oversikt over hvem som sitter i sentralstyret, landsstyret og sentrale komiteer og utvalg, bringer vi her en liste over K&Fs tillitskvinner.

SENTRALSTYRET

Forbundsleder

Toril S.Gravdal
Kirkrudlia 6E, 1339 Vøyenenga
Tlf. 67 15 34 10 (p), 41 32 39 43 (m)
E-post: torilsg@online.no
E-post: toril@kvinnerogfamilie.no

1. Nestleder

Grete Nordbæk
Grønnlandsgutua 10, 2408 Elverum
Tlf. 62 41 30 80 (P)
Tlf. 97 06 10 98 (m)
E-post: greno10@online.no
E-post: grete@kvinnerogfamilie.no

2. Nestleder

Eldbjørg Gunnarson
Morvikbrekkene 31, 5124 Morvik
Tlf. 55 53 11 94 (P), 55 58 29 70 (a)
Tlf. 97 98 37 91 (m)
E-post: eldbgu@online.no

Medlem

Wenche Hoel
Vollstad, 9419 Sørvik
Tlf. 91 16 34 49 (m)
E-post: we.hoel@gmail.com

Medlem

Gunn Evjen
Evjen, 8056 Saltstraumen
Tlf. 94 83 11 12 (m)
E-post: gunnda@live.no

Medlem

Anne Enger
Oppenvegen 429, 2740 Roa
Tlf. 61 32 28 20
E-post: a-enger2@online.no

2. Varamedlem

Else Marie Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

KRETSLEDERE

Akershus

Liv Holst
Kirkeveien 56c, 1395 Hvalstad
Tlf. 66 84 66 10
E-post: livholst@online.no

Aust-Agder

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

Bergen/Midthordland

Randi Gjerde
Myrdalsskogen 123, 5117 Ulset
Tlf. 55 19 23 72
E-post: randi61gjerde@gmail.com

Finnmark

Randi Mietinen
Kvartsveien 1B, 9800 Vadsø
Tlf. 78 95 30 21 (p)
E-post: randi@mietinen.com

Hedmark

Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
Tlf. 62 41 70 53
E-post: al.bryhn@tele2.no

Hordaland

Torill Handal
Tangeråshagen 11A, 5630 Strandebarne
Tlf. 40 84 06 22 (m)
E-post: torillhandal@hotmail.com

Hålogaland

Kirsti Mentzoni
Lekanger, 8130 Sandhornøy
Tlf. 41200185
E-post: kirsti.mentzoni@c2i.net

Nedre Buskerud

Laila Nordby
Spinnerisletta 95, 3057 Drammen
31 90 28 12 (p*), 41 63 60 84 (m)
E-post: laila_nordby@c2i.net

Nordmøre

Anne-Lise Johnsen
6494 Vevang
Tlf. 71 29 81 56 (p), 71 29 61 84 (a),
71 29 60 70 (**)
E-post: anne-lise@eideprestegjeld.no

Nord-Trøndelag

Anne M. Eggestøl
Langbakken 6, 7800 Namsos
Tlf. 74 27 38 43 (p), 91 69 39 20 (m)
E-post: anne.eggestol@ntebb.no

Oppland

Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
Tlf. 61 33 41 18 (*), 40 24 48 96 (m)
E-post: twencher@start.no

Oslo

Elisabeth Stubergh Nielsen
Basaltveien 53, 1359 Eiksmarka
Tlf. 67 14 52 43 (p), 90 04 17 47 (m)
E-post: elistuni@online.no

Rogaland

Ingebjørg Rasmussen
Antonbrøggersgt 15, 4041 Hafersfjord
Tlf. 51 55 62 51 (p), 98 82 40 18(m)
E-post: ira-1@broadpark.no

Sogn og Fjordane

Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf. 57 67 82 29 (p), 97 57 59 71 (m)
E-post: sonja@kjoerlaug.com

Sunnmøre og Romsdal

Vigdis Løseth
Groven, 6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a),
91 59 05 73 (m)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Sør-Trøndelag

Berit Kaarsberg Fossum
Marie Michelets vei 6, 7045 Trondheim,
Tlf. 73 91 87 33 (p), 99 25 45 09 (m)
E-post: kaarsbfo@online.no

Telemark

Svanhild Haugen
Lundsåsen 22, 3719 Skien
Tlf. 35 54 21 78
E-post: svanhild.haugen@hotmail.com

Troms

Laila Losvik
Resmålsveien 17 B, 9411 Harstad
Tlf. 77 06 72 64

Vest-Agder

Eva Ousbey
Nesevn. 38, 4514 Mandal
Tlf. 38 26 58 00 (p)
E-post: ousbey@online.no

Vestfold

Else-Björg Andersen
Urdsgt. 1B, 3182 Horten
Tlf. 33074994
E-post: elsban@frisurf.no

Østfold

Anne Mette Johansen
Saltboveien 10, 1560 Larkollen
Tlf. 69 26 38 81
E-post: annemette.haulan@gmail.com

Øvre Buskerud

Bente Kaugerud
3359 Eggedal
Tlf. 32 71 47 84 (p)*, 41 43 01 20 (m)
E-post: bkkaug@online.no

KOMITEER

Finanskomiteen

Brynhild Loe Arntzen (leder)
Kvernes, 6530 Averøy
Tlf. 71 51 42 06

Vedtektskomiteen

Haldri Karin Engenes
5437 Finnås
Tlf. 53 42 52 24 (p), 90 51 62 79 (m)
E-post: haken.engeres@c2i.net

Valgkomiteen

Edel Mikkelsen (leder)
Flotmyrgaten 149, 5527 Haugesund
Tlf. 52 73 70 67 (p), 52 74 30 00 (a),
90 62 77 35 (m)
E-post: emikk@online.no

Prinsippprogramkomiteen

Elisabeth Rusdal (leder)
Skogveien 41, 1368 Stabekk
Tlf. 67 51 75 96 (p), 91 32 81 64 (m)
E-post: elisabeth@rusdal.com

Miljø- og forbrukerutvalget

Vigdis Løseth (kontaktperson)
6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Internasjonalt utvalg

Kristin Hansen (leder)
Ospev 3, 6854 Kaupanger
57678530 (p), 90564730 (m)
E-post: kristin.hansen@eninvest.net

Anne Marit Hovstad (prosjektleder)

Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf. 37 04 14 48 (a), 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

Beredskapsutvalget

Anne-Sophie Bondeson (leder)
Grindveien 4, 1640 Råde
Tlf. 69 28 45 32 (p), 95 89 87 11 (m)
E-post: bondeson@yahoo.no

Nordens Kvinneforbund

Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf. 55 67 82 29 (p), 97 57 59 71 (m)
E-post: sonja@kjoerlaug.com

Håndverkstedet for barn og unge

Marit Takvam
Seimskleiva 6, 5260 Indre Arna
Tlf. 93 06 56 38 (m)
E-post: hengrik@hengrik.no

Populus - studieforbundet folkeopplysning

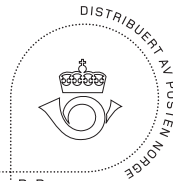
Pb 9188 Grønland, 0134 Oslo
Tlf. 24 14 11 50
E-post: populus@populus.no

Sekretariatet

Øvre Slottsgate 6
0157 Oslo
Tlf. 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no
www.kvinnerogfamilie.no

B Returadresse:
Norges Kvinne- og Familieforbund
Øvre Slottsgate 6
0157 OSLO

B-Economique
NORGE

Norges Kvinne- og Familieforbund

Norges Kvinne- og Familieforbund (K&F) er en landsdekkende partipolitisk uavhengig organisasjon med 22 kretser, rundt 350 lokallag og ca. 5000 medlemmer. K&F er en del av et stort nasjonalt og internasjonalt kvinnenettverk. K&F er tilsluttet:

- Nordens Kvinneforbund
- Associated Country Women of the World (ACWW), tilknyttet FN og med medlemmer i 60 land.
- FOKUS, Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål, nasjonalt kompetanse- og ressurscenter

Norges Kvinne- og Familieforbund jobber helhetlig for en bærekraftig samfunnsutvikling. Våre fire hovedsatsningsområder er:

- KVINNEPOLITIKK
- FAMILIEPOLITIKK
- MILJØ- OG FORBRUKERPOLITIKK
- INTERNASJONALT ARBEID

FAMILIENS FRAMTID

– vi trenger deg som medlem!

Vil du bli medlem og støtte vårt viktige arbeid?
Ta kontakt: post@kvinnerogfamilie.no
Telefon 22478380

www.kvinnerogfamilie.no